

645/2
1960/2



საბჭოთა
ჯგერა

№ 3 მარტი 1960 წ.

6

ახევარი საუკუნე გავიდა ქალთა საერთაშორისო ხელდაწმობის დღის 8 მარტის აღდგენიდან. მას შემდეგ 50-ჯერ აღინიშნა იგი მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში და ყოველ შემდეგ წელს ახალი ძალით გაიმძლავრა დედების, ცოლების, დებისა და პროგრესულად მოაზროვნე ყველა ქალის ხმა თანასწორუფლებიანობის მოსაპოვებლად, ხალხთა მშვიდობისა და ზავშეთა ბედნიერების უზრუნველსაყოფად.

ამ წლების მანძილზე შეიქმნა ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაცია, რომლის საქმიანობას სათავეში უდგანან ისეთი გამორჩენილი მოღვაწე ქალები, როგორც არიან: ეფენი კოტონი, დლოარის იბარურა, კარმენ ძანტი, მარი-კლოდე ვიან-კუტურე, ნინა პოპოვა და სხვები.

ფედერაციამ, რომელიც 80-ზე მეტი ქვეყნის 200 მილიონზე მეტ ქალს აერთიანებს, თავისი არსებობის მანძილზე უდიდესი წვლილი შეიტანა ქალთა თანასწორუფლებიანობისა და მშვიდობისათვის ბრძოლის საქმეში.

8 მარტის ორმოცდაათი წლისავე, როგორც დიდი საერთაშორისო მოვლენა, განსაკუთრებით ვაჭირო აღინიშნება წილის მთელს მსოფლიოში.

უბიძგისათვის მზადების პერიოდში ხდება ქალთა საერთაშორისო მოძრაობის დარგში მოპოვებულ წარმატებათა შეჯამება, ხორციელდება ღონისძიებანი ქალთა დემოკრატიული მოძრაობის შემდგომი გაძლიერება-გაერთიანებისათვის, სხვადასხვა პოლიტიკური და რელიგიური რწმუნის ქალთა გაერთიანებისა და მათ შორის უროიეროკავშირის დამყარებისათვის.

ქალთა ორგანიზაციებმა და ასოციაციებმა თავიანთი ქვეყნების შთავრებებს, პარლამენტებს, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას წარუდგინეს წინადადებები ქალთა სრული თანასწორუფლებიანობის მიღწევისათვის, ომის საშრობების აღკვეთის და ხალხთა შორის მშვიდობისა და მეგობრული ურთიერთობის დამყარების შესახებ, რათა ყველა ადამიანს მიეცეს საშუალება ისარგებლოს თავისი შრომის ნაყოფით და მიეცინოთ დამოწმებინ.

უბიძგისათვის მზადების დღეები გადამაქცა მსოფლიოს ქალ-ერთიანობის მძლავრ დემონსტრაციად.

ღირსშესანიშნავ ვითარებაში აღინიშნავენ 8 მარტის ორმოცდაათი წლისათვის ჩვენი ქვეყნის ქალები, ადვოკატივებულნი კომუნისტური საზოგადოების მშენებლობის 7-წლიანი გვიგის ბრძოლები წილის განადგობის შედეგებით, მიცნობებისა და ტვიწყის დარღვივებების მიღწევისათვის, იმითა, რომ ხალხთა შორის მშვიდობის დამყარების მებრძობებნი სრულად ჩვენი საშრობა.

საბჭოთა კავშირის, დიდი ჩინეთისა და სახალხო დემოკრატიის სხვა ქვეყნების ქალები ამ დღეებში შეაჯამებენ პოლიტიკურ, სამეურნეო და კულტურის ფრონტზე მათი თავდადებული შრომითა და ბრძოლით მოპოვებულ გამარჯვებებს.

კომუნისტური პარტია, საბჭოთა შთავრება, მათი ხელმძღვანელები თავიდანვე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ ქალთა საკითხის გადაჭრას და იგი პროლეტარიატის დემოკრატიის განმტკიცებისათვის ბრძოლის განუყოფელი ნაწილად მიანგებენ.

ვ. ი. ლენინი აღნიშნავდა, რომ პროლეტარიატო ვერ მიადრწეს სრულ თავისუფლებას, თუ არ მოიპოვებ თავისუფლებას ქალებსათვის, და რომ სიცოცხლის მშენებლობის საქმე მხოლოდ მასში შეიძლება წინ წავიდეს, როცა მიღწეული იქნება ქალის სრული თანასწორობა მამაკაცთან.

საბჭოთა ხელისუფლების წლებში ქალმა საქმით დაამტკიცა, რომ იგი ახალი კომუნისტური საზოგადოების შენების სახელმძღვანელოა თავიდანვე დიდი უნარიანად ათავსებს დედის და საბჭოთა მოვალეობებს დიდ საზოგადოებრივ საქმიანობასთან.

არ არის სახალხო მეურნეობისა და კულტურის არცერთი დარგი, სადაც მამაკაცის თანაბრად არ შრომობდეს და მოვალეობებს



ქალი, ხილი ცალკეულ დარგებში სჭარბობს კიდევ მათი როლი.

სახალხო განათლებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მოშოვებულა 70-80 პროცენტზე მეტი შედეგნი. მიწებრივების მართო მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში 569 მეცნიერშოვანი ქალია. მათ შორის 209 მეცნიერებათა კანდიდატი, 14—დოქტორი.

შრომისუნარიან კომმუნისტთა 52 პროცენტზე მეტი ქალია.

საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დემოკრატიულ არჩეულთა 106 ქალი, ხილი 17,791 ადგილობრივი საბჭოების დემოკრატია, 4,173 ქალი სახალხო მსაჯულთა, 23 ქალი—სახალხო მოსამართლნი, 20—პროკურორი, ხილი 9 ქალი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასამართლის წევრია.

შეწევლობის, სოფლის მეურნეობის, მეცნიერებისა და კულტურის დარგებში დამსახურებისათვის სსრ კავშირის ორდენებითა და მედლებით ჩვენს რესპუბლიკაში 4,442 ქალია დაჯილდოვებული, იგმირი დედის საბატო წოდება მიიწვებული აქვს 1,281 ქალს, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტია, შთავრება დიდად აფასებენ ქალთა შრომას, გაბეჭდულად აწინაურებენ მთ ხელმძღვანელ მოსტებზე, ამავე დროს სხიროზულ სახელმწიფოებრივ ღონისძიებებს თავიანთწინებენ ქალთა საყოფაცხოვრებო პირობების შემდგომი გაუმჯობესებისათვის.

საქართველოს ქალები მთელ საბჭოთა ქალბთან ერთად, გაერთიანდნენ პარტიისა და შთავრების ასეთი უწყრადღებობათა და ზროვით, ცვლილად შეურუნებელი ენერგითი იშრომებენ და იბრძოდენ კომუნისტების აშენებისათვის.

8 მარტის ორმოცდაათი წლისათვის საიუბილეო თარიღის აღნიშვნით კიდევ ერთი მარწყნივალე ფურცელი ჩაიწერება ისტორიაში.

გაუპაჩრდოს მსოფლიოს ქალთა ერთიანობას!





ქერი კოტერი (მარცხნივ) და ნინა პოპოვა—საბჭოთა ქალების კომიტეტის თავმჯდომარე

ბის მხრივ, კერძოდ, გაუმჯობესდა ქალების ცხოვრების, გაზრდილთა თუ მარტოებულთა ქალთა მდგომარეობა, რომელთაც თვითონ უხდებოდათ შვილების აღზრდა. მიღებულია ზომები, რომ უზრუნველყოფილი იქნას ყველა ქალისათვის აუცილებელი პროფესიული დახელოვნება და კონკრეტულად გარანტირებული იყოს ქალის უფლება შრომაზე.

და ბოლოს, შეიქმნა პირობები ქალთა მასობრივი მობრუნების ორგანიზაციისა განარაგებისათვის ბრძოლაში.

გუშინ ვერს

შენი კოვჩი

ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის თავმჯდომარე

წელს, ვაზაფხულზე, კომუნაგენში შეიკრებიან ყველა კონტინენტის ქალები, რომ ღირსსურვად დადასტოს ბანკარბუ მდგარი მემბროლები, იზიმიონ ანაბოლი მოპოვებული წარმატებები და ერთდროულად იყოსინ ვალდებულება განაგრძონ დაწყებული საქმე, დაისახონ მიზნად მოელი რაგი კონკრეტული საკითხების და მიმდინარე პრობლემების გადაწყვეტა.

გასული წლის დღემგერში, სანტ-აიგოში (ჩილი), შესდგა ლათინური ამერიკის ქალთა დიდი კონგრესი, რომელში იმართებოდა «შვილების, სიცოცხლის, შრომისა და კულტურის დაცვა საქმე». არ შეიძლებოდა ამ კონგრესზე აუღლებოდად გვეყრიათ სხვადასხვა რასის ქალებისათვის, რომლებზე სრულად არ ჰქონდად ერთმანეთს, მაგამი ერთსულოვნად გამოითქვამდნენ თავთა გადაწყვეტილებას აქტიური მონაწილეობა მიიღონ დიდ შეხვედრაზე კომუნაგენში.

ყველაწარბილოთ ამერიკაში თუ ძველ ევროპაში, აზის უნაბარი სიგრძეებზე თუ შორეულ ამერიკაში, ასევე ახტარბონაში, ქალების შეგნებული აქტი ამ მოღონის უდიდესი მნიშვნელობა.

შეხვედრა კომუნაგენში შედგება 21-24 აპრილის, საერთაშორისო კომიტეტის ვი და დადინაში იმ ვარაუდით, რომ სხვადასხვა ქვეყნებში მ მარტის ზეიში არ შეემალოს ხელი—1980 წელს ეს ზეიში ხომ განსაკუთრებულად უნდა ჩატარდეს!

ქალთა საერთაშორისო დღის ორმოცდაათი წლისთავის ზეიში ჩატარდება კაცობრიობის ისტორიის ვადამწვეტი მსოფინტში—ღმისსაცვლეთისა და დასაწყობის ქვეყნების მთავრობათა მეთაურების პირველი თათბირის წინ. ქალების შეგნებული აქტი, თუ რა უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ამ მოღონეს, აპრილის მომავალი შეხვედრა კომუნაგენში კიდევ უფრო გაამარტებს მათ მტკიცე გადაწყვეტილებას—უფრო აქტიურად და შეგნებულად იბრძოლონ მშვიდობისათვის, რომელიც დასაწყობელი იქნება სამარტალიანობაზე და იმის უარყოფაზე.

1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციისათვის ერთად საბჭოთა კავშირში დაიბადა ახალი ქალი უფრო გვიან კი, პიტლერული ფაშოზის კანად-ტურების შემდეგ, წარმოიშვნენ ახალი ქალები სახალხო დემოკრატიის ქვეყნებში, ჩინეთში, ინდოეთში და ინდონეზიაში. მათ გადაადგდეს უცხოელთა ბატონობისა და ოჯახის უძველესი ტრადიციის ორმაგი უღელი. საზოგადოებრივ ცხოვრებაში დიდი ადგილი დაიკავეს ქალებმა საფრანგეთში, ინგლისსა და იტალიაში. თავისუფლებისათვის ბრძოლის მძლავრი ტალღა მოედო დღეს აფრიკის მიუღ კონტინენტს. ამას წინათ საერთაშორისო შეხვედრებზე არაბი და ზანგი ქალების მამაცობამ და ღირსებამ ყველა ჩვენგანის უდიდესი აღტაცება გამოიწვია.

ამდგარი, კაცობრიობის წინააღმდეგობა ერთად ვითარდება ქალი, მიაბრუნებს წინ და მის ძლევისათვის სვლის ვერავითარი ძადა ვერ აღუდგება წინ. ფაზრიკებში გელოციფორი მუხა-ქალები თულუბიან ახალ ტენიკას, რაც წინათ მხოლოდ მამაკაცთა ზედიერი იყო. მვერ ქვეყანაში დღითიდღე იზრდება მეცნიერი, მერი, პარლამენტის დებუტატ ქალების რიცხვი. ქალებს აყენებენ მინისტრის, დიპლომატის და სხვა დიდ პოსტებზე.

ამ საკუბუნს დასაწყისიდან ქალების მიერ მოპოვებული გამარჯვებებს ჩვენ უნდა ვუმაღლოთ არა მარტო იმ უდიდეს მოღონებს, რომლებზე დაამსხვრიეს მრავალი ადამიკრებანი, არა მარტო იმ მამაც მოღვეუ ქალებს, რომლებიც მავალითი ვახდნენ ჩვენივეს, არამედ იმასაც, რომ ყველა ქვეყანაში ტრადიციულად იქცა და ყუველთვის ფართო მასტრალინი შეგნობდა ქალთა საერთაშორისო დღესასწაული, რომელიც დაწყდა 1910 წლის ცნობილი ვერმანდელი სოციალისტის კლარა ცეტკინის ინიციატივით.

1910 წლიდან შეუნღებლად იზრდებოდა ქალთა საერთაშორისო დღის მნიშვნელობა მიუღ მსოფლიოში. ამან აკრძობინა უდიდეს მასებს ქალთა ურთიერთშეგობრობისა და სოლიდარობის ძადა. ქალთა საერთაშორისო დღე არ ურთივდება ქალთა მიმიე ხვედრის. პირიქით. ასეველის მათ ვართანდენენ არსებული სიმწველესაგან თავის დასაღწევად.

ქალების ერთობლივმა შეურჩევლებმა ბრძოლამ უკვე გამოიღო ადგილები უფლება ოჯახში ქალის უფლებები მდგომარეობის გაუმჯობესე-

რომ გავიხსნოთ, რა იყო ქალი გუშინ, და ვთვალო, რა არის ის დღეს, ნიშნავს გავაუმჯობესო ცხოვრების ერთერთი უმნიშვნელოვანესი სოციალური. თანამედროვე მსოფლიოსათვის დამახასიათებელი მოვლანა—ქალის დაწინაურება. ამიტომ ქალთა საერთაშორისო დღის—მ მარტის 50 წლისთავის დღესასწაული მნიშვნელოვანი მოვლანა არამარტო ქალთა საერთაშორისო მობრუნებისათვის, არამედ საერთო-საკაცობრიო საქმისთვისაც.

ახლა ყველა ჩვენგანის წინაშე დგას ერთი პრობლემა—ქალთა და მამაკაცთა ვერაერთანება სამარტალიანობის, სხვაგვარად რომ ვთვალო, თანასწორუფლებიანობის საუფლებელ სწორედ ეს შეიქნეს აღმნიშვნება. რომლებზეც მოახდინეს 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციისა და ქალის მიანიჭეს თანამართ უფლებები მამაკაცთან. მხოლოდ თანასწორუფლებიანობის შექმნა უზრუნველყოფს ქალის ის აღმანიერი ღირსებები, რომელსაც ბატებს უნდა სცემდნენ ყველა ერის წარმომადგენლები. შვიე ვეთვლოთ თუ თეთრკანიანი, ქრისტიანი. მუსულმანი თუ ებრაელი, მამაკაცი თუ ქალი არიან ისეთი პოეტიკი და მხატვრები. რომლებიც ქალს უწყურებენ, როგორც ხელოვნებისა და მშვენიერების ნიმუშს. ისინი ხელდიან, რომ შარავანდელი, რომელიც ქალს მისავს დაიკარგება, თუ იგი გოგონაობდება მამაკაცს. სინამდვილეში ეს პირველივე შეხვედრება, რომელიც კაცობრივებულთა ზეგრ ქვეყანაში, ქალს აქცევს მამაკაცის შიდაც დაშტებებად ოჯახში ბატონობის მამა. განავნებს შვილების ზღეს მატრიარხურადც და მამაკაცთა ქალი, მისი მამაკაცად ზღად ფასობს მამაკაცი კი, როცა ქალს ისეთივე უფლებითაცა აქვს, როგორც მამაკაცი. და ბოლოს, პოლიტიკური უფლებებითაც ქალი ძალზე შეუზღუდულია.

ყოველთვის, როცა კაცობრიობა ახალ მანახს დგადდა წინ, ქალის მდგომარეობაც განუხტრებდად უწყობილდებოდა ეს არ იგრძობინა ყველა ქვეყანაში.—სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად ვითარდება ხალხის ცხოვრება. თუმცა თუ მხედველობა იქნება მიღებოთ თანამედროვე ურთიერთობის სასუფლებლათა სწრაფი განვითარება, რომელიც ქვეყანაში მიღწეული წარმატება მანივე ცნობილი ხდება ყველა ხალხს ქვეყნისათვის და აქტიური გამომხატურება და მხარდაჭერის პოულობს.

ფ ი ც ი

მარი ბროსო,

აღრანა გლეხი ქალა

სხვა საზეიმო დღეთა შორის განსაკუთრებით ღირსსახსოვრია ჩემთვის 1958 წლის 8 მარტი. ჩვენ გავუმზავერეთ ორადღი-სიურ-გაღანში. სიფუღრეში, რომელიც დაანგრის ნაციტურმა ურდოებმა. ციოდა. ჯერ კიდევ არ გამდნარიყო თოვლი. გამყინავი ქარი ქროდა, მაგრამ ორადღურში შეკრებილი ქალები და ბავშვებიც კი დაშლას არ ფიქრობდნენ. იმათ. ვინც იქ იმყოფებოდა. შეფიცეს—ყველაფერი გააკეთონ იმისათვის, რომ აღარ განმეორდეს ომის საზინველბანი.

ყველაზე მეტად ამ ქვეყნად მე მშვიდობა მინდა, რათა კეთილი განწყობილება გვექონდეს ყველა სახელმწიფოსთან.

ღიას, ჩვენ ქალა ვართ!

ნორა რლოი,

კანადელი საზოგადო მოღვაწე

ახლა, როცა ქალთა საერთაშორისო დღის ორმოცდაათი წლისთავს ვხეიძობთ, უნდა მივადღიოთ იმას, რომ ყველა ქალმა შეიცნოს მსოფლიო, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ. თავისთავად ქალი სუსტი არსებაა, მაგრამ როცა ერთად ვშრომობთ ცხოვრების უკეთესი პირობების მისაღწევად, ჩვენ ვიქცევით მძლავრ ძალად. დიას, ჩვენ ძალა ვართ!

როცა ვიცით, რა გესურს და როცა ერთობლივად გამოვდივართ, ჩვენ შეგვიძლია გავლენა მოვახდინოთ ჩვენი ქვეყნების მთავრობებზე და გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაზე. ამჟამად ჩვენთვის უფრო ადვილია წარმატების მოპოვება, ვიდრე წინათ. ახლა არსებობს მშვიდობის დაცვის საერთაშორისო მოძრაობა, არსებობენ სოციალისტური ქვეყნები, რომლებიც არ ეწყვიან სამხედრო პოლიტიკას. მაგრამ ჩვენს სამშობლოში ჯერ კიდევ ძნელია გზა გვაქვს გადასალახავი, რადგან რეპრესიის დამქაშები ცდილობენ დაიმორჩილონ ჩვენი ქალები გონება - და ბრუნონ ისინი უკან—სამხარეულოში. ბავშვების ჩვრებთან... ფაშიზმი ვერასოდეს ვერ შესძლებს

აღსდგეს თავისი წინანდელი სახელწოდებით. ის ცდილობს შეინიღოს ისეთი სიტყვებით, როგორიცაა, «პატრიოტიზმი», «დემოკრატია» და «მშვიდობაც» კი. და ამ იარაღს გამოიყენებენ ხალხის წინააღმდეგ მანამ, ვიდრე ადამიანებს დაცვირდებოთ ბრძოლა თავიანთი ეკონომიური დამოუკიდებლობისათვის. ამიტომ ჩვენ მხარე უნდა დავუჭიროთ ყველას, ვინც ამ ბრძოლას ეწყვეა დღეს, სამხრეთ აფრიკელ ქალებს, რომლებიც კეტებით შეიარაღებულნი, ზურგზე ბავშვმოკიდებულნი, ებრძვიან ბოლშევის დისკრიმინაციის წინააღმდეგ, სამხრეთ კორეელ ქალებს, რომლებიც უსახლკარო და ღარიბი ბავშვების ძალმომრეობით «შვილობის» წინააღმდეგ ბრძოლისაკენ მოუწოდებენ, ქალებს, რომლებიც ცდილობენ მოიპოვონ სამუშაო თავისთვის და თავიანთი ქმრებისათვის.

თავისუფლება, როგორც მშვიდობა. განუყოფელია, და ამ ბრძოლაში თვითეულ ჩვენგანს შეუძლია მოიპოვოს ნამდვილი მორალური გამარჯვება.

მისალმებანი--რაქებვის ნაცვალ

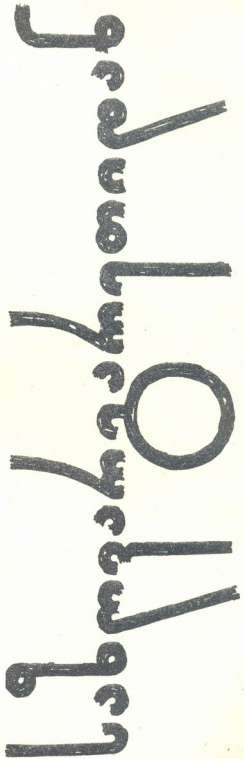
ი მ მ რ ი ა მ ი.

ამერიკელი მწერალი ქალა

განსაკუთრებით დამამახსოვრდა 1951 წლის 8 მარტის ზეიმი. პირველ შეილს ველოდი მაშინ, ამასთან ვამუშავებდი ამერიკელ და მიეილი მსოფლიოს ქალთა გამიურულ ბრძოლაზე მუსიკალური ინსცენირების გეგმას.

მეორე ამოცანის განხორციელებისათვის თითქოს მ თვეც არ კმაროდა, როცა 8 მარტისათვის მოსამზადებლად ჩვენს განკარგულებაში მოსდევს კვირა იყო. მიუხედავად ამისა, ქალთა და მამაკაცთა საერთო ღონისძიებით, წარმოდგენა—მღერაინ ქალები» დანიშნულ დღეს შედგა.

რა მსურდა მეტეკა მსოფლიოს ქალებისათვის ქალთა საერთაშორისო დღის ორმოცდაათი წლისთავად დაკავშირებით! მე ვამაყობ იმით, რომ ვარ იმ ქვეყნის მოქალაქე, სადაც არაერთხელ აღნიშნულა 8 მარტის დღე. იმედი მაქვს, რომ ყველა ამერიკელი, მამაკაცები თუ ქალები. იბრძობენ



კაცობრიობის ისტორიაში პირველად დიდმა ოქტომბრის სოციალისტურმა რევოლუციამ გაათავისუფლა ქალი საუკუნობრივი ჩაგვრისაგან, მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ მიანიჭა ქალებს მამაკაცის თანაბარი უფლება, ფართო გასაქანი მისცა მათს ნიჭსა და უნარს, შექმნა სამუშაო, სახელმწიფოებრივი, კულტურული, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების ყველა ხვედროში აქტიური მონაწილეობის ყველა პირობა.

სოციალისტური მშენებლობის წლებში აღიზარდა სრულიად ახალი თაობა ქალებისა, რომელთა სულიერი სიღამაოთ, სიმტკიცეთა და გაბედულებით, კომინიზმის საქმისადმი ერთგულებით კანონიერად ამაყობენ საბჭოთა ხალხს, მთელი მშრომელი კაცობრიობა.

სოციალისტურ მშენებლობაში აქტიურად მონაწილეობენ ქალთა უფროსი თასები, რითაც ფაქტიურად გადაპირფარა ქალის მამაკაცთან თანასწორობის საკითხი.

* * *

სახალხო მუშაობაში ჩაბმულ მუშაოსამსახურეთა 47 პროცენტს ქალები შეადგენენ, კერძოდ, ჩვენს რესპუბლიკაში ეს პროცენტი 41,2-ს აღწევდა 1959 წელს. საპირო იქნება გაეცხნეთო, რომ მუშის რუსეთში, 1897 წლის აღწერით, დაქირავებულ შრომაში ჩაბმულ ქალთა 55 პროცენტი შინამოსამსახურედ მუშაობდა კაპიტალისტების, მემკვიდრეებისა და ჩინიერი კების ოჯახებში, ხოლო 25 პროცენტი მემკვიდრეებისა და კულაკების მოვამავირე იყო.

* * *

რევოლუციამდელ რუსეთში მოსახლეობის 76 პროცენტს 9 წლის ასაკიდან ზევით წერა-კითხვის უცოდინარი იყო, ქალთა შორის უცოდინართა რიცხვი კი 88 პროცენტს აღწევდა.

დღეს, საბჭოთა კავშირში უმაღლესი განათლება 1.845 ათას ქალს აქვს მიღებული. ქალები დიდ როლს ასრულებენ სახალხო განათლებაში—1958—1959 სასწავლო წელს მარტო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში მუშაობდა 1,2 მილიონი მასწავლებელი ქალი, ანუ მასწავლებელთა საერთო რიცხვის 70 პროცენტი.

საქართველოს საშუალო, შვიდწლიანი და დაწვებითი სკოლების 53,607 მასწავ-



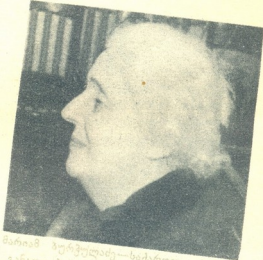
ნინო ვაგნიშვილი—საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიისა და ნაიშვილის სახელობის ინსტიტუტის მორფოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორი, სსრ კავშირის კომპეტენტის წევრი



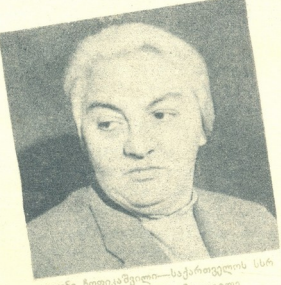
ტევეან ლომიათი—საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი



ოქე მეუბერიძე—უბნის ასპრ სოციალ-რესპუბლიკის მინისტრი



ნათია ბერუღალი—საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის მოადგილე



ეკლენ ჩოქვაშვილი—საქართველოს სსრ კერძოების მინისტრის მოადგილე



ლადა ერასივა—თბილისის მაღალკვალიან კომუნისტის მიწინაეუ მუშა



ევგენია დურავეკო—საქართველოს სსრ სახალხო მეურნეობის საბჭოს მებატურ მწვერულობის სამმართველოს უფროსის მიადგილე



ზინაიდა ჯურავეკო—საქართველოს სსრ მიწის რესურსების სამეცნიერო-ტექნიკური კომიტეტის სამეცნიერო-ტექნიკური ინჟინერი მაყისა და პრაქტიკის ინსტრუქტორი დირექტორი



ზინაიდა ჯურავეკო—საქართველოს სსრ მიწის რესურსების სამეცნიერო-ტექნიკური კომიტეტის მებატურის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე



ზინაიდა ჯურავეკო—საქართველოს სსრ მიწის რესურსების სამეცნიერო-ტექნიკური კომიტეტის სამეცნიერო-ტექნიკური ინჟინერი მაყისა და პრაქტიკის ინსტრუქტორი დირექტორი



დარჯან ტაკიუკო—მხარაიის რაიონის ნატანების ლენინის სახელობის კოლმეურნეობის მერჯილი, სოციალისტური მოქმედების გმირი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი



ზინაიდა ჯურავეკო—მიხილის მედიკოსების კომპლექსის მკინძგი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი

ლუბლიდან 33.080 ქალია, 285 ქალი შეიღწიანი და საშუალო სკოლის დირექტორია.

1958 წლის დამდგეს სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგებში მომზადდ უმაღლესი და საშუალო განათლების მქონე სპეციალისტების 60 პროცენტი, ანუ 4,1 მილიონი, ქალი იყო, მათ შორის 1,5 მილიონი, ანუ 52 პროცენტი, უმაღლესი განათლებით.

ათასობით სპეციალისტი ქალი მუშაობს ჯეინ რესპუბლიკის სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგში.

მრავალმა ქალმა მოიპოვა სამეცნიერო ხარისხი და მანაკაცების მხარდაშარი იღწვის უმნიშვნელოვანესი მეცნიერული პრობლემების გადასაჭრელად. მარტო საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში 569 მეცნიერმუშაკი ქალია, მათ შორის 209 მეცნიერებათა კანდიდატია, ხოლო 14 დოქტორი. აკადემიის ორ ინსტიტუტს პროფესორი ქალები—მეცნიერებათა დოქტორები ხელმძღვანელობენ, მათ შორის ერთი აკადემიის წევრი-კორესპონდენტია, 26 მეცნიერ-მუშაკი ქალი აკადემიის სხვადასხვა ინსტიტუტის სწავლული მდივები, განყოფილებებისა და ლაბორატორიების ხელმძღვანელები არიან.

სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში თუ 1922 წლის მხოლოდ სამი პრინციპალი ქალი იყო, ამჟამად 132 ქალი პროფესორი-მასწავლებელია, მათ შორის ხუთი დოქტორი—პროფესორი, 60—მეცნიერებათა კანდიდატი—ლოცენტი.

ჯეინი ქვეყნის ჯანმრთელობის დაცვის, ფიზკულტურისა და სოცურწინდელყოფის დაწესებულებებში მომზადდ უმაღლესი რიგები 1958 წელს 2,6 მილიონს აღწევდა, მათ შორის 272,3 ათასი ექიმი (ცხოვლის ექიმა ჩათვლილად). მრავალი ქალი სამედიცინო დაწესებულების ხელმძღვანელია, სამკერნალო-პროფილაქტიკურ დაწესებულებათა დირექტორად და მთავარ ექიმად მუშაობს.

საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემაში სულ 11.660 ექიმი მუშაობს, მათგან 74,4 პროცენტი ანუ 8.710 ქალია, 515 ქალი მეცნიერ-მუშაკია, 14-ს მინიჭებული აქვს მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორობა, 185—მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატია, 9 ქალი თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის და ექიმათა დახელოვნების ინსტიტუტის კლინიკებში კათედრების პროფესორია, 22—ლოცენტი.

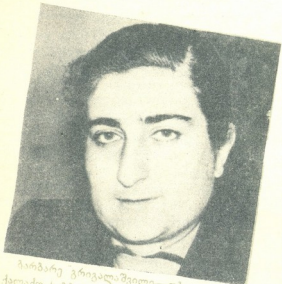
მთელ მსოფლიოში განთქმული საბჭოთა სპორტსმენი ქალების სახელი, 1959 წლის დამდგისათვის ფიზკულტურულ ქალთა



ამირ ხაბაშვილი — საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის მოადგილე



ნინო ფანიანი — თბილისის აბრეშუმისწარმოებელი ფაბრიკის დირექტორი



მაია გრიგალაშვილი — თბილისის სა-ქალაქო საბჭოს აღმასკომის თავმჯდომარის მოადგილე, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი



ეთერ ღვინტი — საქართველოს სსრ ჯან-მრთელობის დაცვის მინისტრის მოადგილე



ნადეჟდა ჯახუა — აფხაზეთის ასსრ პროფ-საბჭოს თავმჯდომარე



აგნესტა ანტონივა — თბილისის ფაბრიკა ანტიკრიკოვას დირექტორი

რისები საბჭოთა კავშირში ნ. ა. მელიქიძის
აღწევდა. სპორტის ისტატი, დამსახურე-
ბული ისტატი ან სსრკ ზემოთა დახ-
ლოებით 3 ათას სტუდენტი ქალი.

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების
დამყარებამდე ქალები სრულიად არ მო-
წინაწოდებდნენ ფიზკულტურაში. ახლა
სპორტის სხვადასხვა სახეში ჩამბულ ქა-
ლა რიცხვი 158.378-ია, მწვრთნელზე, ა-
ვიადოვებად, სპორტულ ორგანიზაციათა
ხელმძღვანელებად 284 ქალი მუშაობს.
მრავალი ქართველი სპორტსმენი ქალის
სახელი შორს ვასცილდა ჩვენი ქვეყნის
ფარგლებს.

* * *

ათასობით იურისტი ქალი ჰყავს ჩვენს
ქვეყანას. სახალხო მოსამართლეა საერთო
რიცხვის 30,3 პროცენტს ქალები შეადგე-
ნენ, სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს
წევრთა ერთი მეხუთედი ქალებია.

ჩვენს რესპუბლიკაში 23 ქალი არჩეულია
სახალხო მოსამართლედ, 4.173 ქალი სა-
ხალხო მსაჯულია. 20 — პროკურორი, 9
ქალი საქართველოს სსრ უმაღლესი სასა-
მართლოს წევრია.

* * *

საბჭოთა ქალი აქტიურად მონაწილეობს
სახელმწიფოს მართვაში, სსრ კავშირის
უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად 366 ქალია
არჩეული, მათ შორის 16 ქალი ჩვენი რეს-
პუბლიკიდან.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს
დეპუტატად არჩეულია 105 ქალი, 17.781
ქალი ადგილობრივი საბჭოების დეპუ-
ტატა.

* * *

დიდ როლს ასრულებენ ქალები სოფლის
მეურნეობის განვითარების საქმეში. ჩვენს
რესპუბლიკაში შრომისუნარიან კოლმეურ-
ნეთა 52,3 პროცენტს ქალები შეადგენენ.
13 ქალი არჩეულია კოლმეურნეობის თავ-
მჯდომარედ, ასობით ქალი საკოლმეურნეო
ზოგადებსა და რეზოლტის ხელმძღვანე-
ლობს. სოფლის მეურნეობის განვითარებაში
მიღწეული წარმატებებისათვის 356 ქალს
საქართველოდან მინიჭებული აქვს სოცია-
ლისტური შრომის გმირის სახელი.

* * *

მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, მეც-
ნიერებისა და კულტურის სხვადასხვა დარ-
გებში დამსახურებისათვის სსრ კავშირის
ორდენებითა და მედლებით საქართველოს
სსრ-ში დაჯილდოებულია 4.442 ქალი.

გმირი დედისა საპატიო წოდება ჩვენი
რესპუბლიკიდან მინიჭებული აქვს 1.281
ქალს.

საქართველო

მადლიანია კეთილი საქმე, შერჩენველი არ რჩება. ტკივილი გმირული შრომის ნაყოფი, სიხარულიც იცის და ბარაკაც. მეგობრებსაც ბევრს მატებს და ნაცნობებსაც.

იცის ეს სამგორის რაიონის სოფელ ნორიის ლენინის სახელობის კოლმურერნობის მოწინავე მწველავმა სოფიო დელიბაშვილმა. სულ ათიოდე წლის წინათ მას სოფელში ყველა რთი იცნობდა. შრომამ გამოიყვანა იგი ცხოვრების ფართო გზაზე...

1959 წელს თვითველ საფურცავე ძროხაზე 4000-დე ლიტრი რძე მიიღო. წინათ კი ამის შესაძლებლაც ძლიერ იღებდნენ. მიღწევები ადრეც უქონდა ამ კოლმურერნობას. მაგრამ რაც თავმჯდომარედ ე. დანელია აირჩიეს, სოფელში ბევრი რამ შეიცვალა.

მეცხოველობაში სასწაულებს ერთბაშად ვერ მიახდენ. მოთმინების და გულმოდინე შრომა ახა საჭირო და სოფიო დელიბაშვილს გამარჯვება უნდად როდი ეწვია. საქმიანობი ერთგულეზამ და სიყვარულმა ჩააყენა მოწინავეთა შორის. ამიტომ მიიღეს სკაპ რიგებში, აირჩიეს თბილისის საქალაქო საბჭოს დებუტატად, კოლმურერნობის გამკვეთის წევრად.

მაგრამ იმას ვერასოდეს იფიქრებდა სოფიო, რომ იგი, უზრალო მწველავი ქალი, სკაპ ცენტრალური კომიტეტის დეკემბრის პლენუმზე დაესწრებოდა, პარტიისა და მოავრობის ხელმძღვანელებს ასე ახლოს ნახავდა. 5 ს. ბრუნშვილის ისტორიულ სიტყვას მოისმინდა, სახელგანთქმულ შრომის გმირებს გურქილან მიუვდებოდა ისტორიული პლენუმის მუშაობაში მონაწილეობას მიიღებდა.

იქ წახა მან სოფლის მურერნობის მრავალი მოწინავე: მექანიზატორები, მესიმიანდები, მწველავები... გულდასმით მოისმინა მათი სიტყვები ტრიაუნდინად. შესვენების დრის პირდადეც სტარება. იქ გაიკეთ ნორიის კოლმურერნობასთან სოფიო დელიბაშვილს შუგორებაში ჩამბოლ ტამბოვის ოღვის მირიონის რაიონის კომანტერნის სახელობის კოლმურერნობის თავმჯდომარე ეწვედნია ანდრევეა, იქ უფხრა ცნობილი რაიონიდან იქვეენია დოლიბოევა ადამაქსელ მუს ზეძელმა მტტი სიმინდი, სილოსი ბევრ რჩეს მოცემია.

სოფიომ მოწინავე მწველავებისგან გაიგო, რომ ზოგი მაინაჟი 30 ძროხას უვლიდა. გაუ-



სოფიო დელიბაშვილი (მარცხნივ) და ევგენია ანდრევეა ფოტო ო. პროხოროვის

კვირდა და შერტყავა კიდევ. ის მხოლოდ 10 ძროხას უვლიდა. მაგრამ, როცა სახალხო მურერნობის მიღწევათა გამოფენაზე წახა ყოველმხრივ მექანიზებული ფერმები, დამუშავდა. ასეთ პირობებში სოფიოც მიუვლიდა 30 ძროხას. მოსკოდიან რომ დაბრუნდა, მალე სასიხარულილო ამბავი მიუღო სოფელს. 1959 წლის 25 დეკემბრის ბრძანებულებით მთავრობამ ლენინის ორდენით დაჯილდოვა სოფიო ილარიონის ასული დელიბაშვილი.

ახალი წლის წინა დღეები იყო ყველა ოჯახში იცვლებოდა გოგები, ინდაურები, ქათამები, ინარშებოდა გონიყაყი. პურიით, დღებით და კეთილი გულით ხვდებოდნენ ახალ წელს ნორიოელები. არ ეცალდა, მაგრამ მაინც მოიცალეს, რომ სახელდახლო მიტინგზე შეკრებოლენენ და სოფიოსათვის მხამალა, მეცობრულად მიულოცათ უნდალესს ჯილდო.

განაბრებულია სოფიო, რომ მთავრობამ ასე დააფასა მისი უზრალო შრომა. ეს ჯილდო სომ მადლობა იმისათვის, რომ სოფიო უთენია მიოქატარის ყოველდღე ფერმისკენ; მისი ამსუღავნდე კარგავინით ადრე ასწრებს ძროხების მოვლას და წველას, რომ მზრუნველად ევლის მასზე გაპიროვნებულ ძროხებს. თვითონ ავად რომ განდება, ძროხებს რა უყუიო, მათი ჯავრი აწუხებს, თუ დასკურდა, სასილოსკ ორმიდან ზურგიან ამოიგანას სილოსს, თავისი პირად საქმეზე წინ ხატროო საქმეს აყენებს. ეს ჯილდო დავა-ნიხა ნორიის კოლმურერნობის მეცხოველვის ფერმის სხვა მუშაკების შრომისგან, რომლებთან ერთად მუშაობს იგი.

სამი შვილის დედაა სოფიო. ახალგაზრდა ქერიგი შვილები რომ ჩადგება, მათი უფროსი და გეგონებთ. ვაიციშვილი მარტყოფის სოფლის

მურერნობის მექანიზაციის ტექნიკუმში სწავლობს, გოგონები მეცოდევ ქალსინ არიან.

ფერმაში ყოველდღე ნახათ ორ გოგონას, რძის პურქლებს რომ რეცხავენ. ისინი სოფიოს შვილები არიან, ტყუებში. დედას უხარია, რომ შვილები ფერმაშიც მუშაობენ და სკოლაშიც კარგად სწავლობენ.

სოფიო დელიბაშვილის სახელზე დებეშა მოცდა: ჯილდოცათ ლენინის ორდენით დაჯილდოვებას, გიჟურებუ შემღებო წარმატებებს მუშაობაში ახალ 1960 წელსა. ფიქრებსა ხელს აწურდა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ე. პ. მყავანაძე.

მერე კი საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მეთორე მდივანი პაუელ ვასილის ძე კოვანევი ესტუმრა, უნდალესი ჯილდო და ახალი წელი მიულოცა.

... მეზობლები, ნათესავები, მეგობრები განაწვეჭტილი მთიინდენ სოფიოსთან.

ასეთი ბედნიერი ახალი წელი ჯერ არ გათენებულა სოფიოს ოჯახში.

სოფიოს შრომაითი წარინების შესახებ საქართველოს კომპარტიის XX ყრილობაზეც იყო ინიშნა, რომლის დელეგატტი თვითონაც იყო.

ჯილდო უფრო მეტს ავალებს ორდენისან მწველავს: მან ვალდებულება აიღო წელს თვითველ ძროხაზე 5.000 ლიტრი რძე მიიღოს. მალე დამთავრდება კოლმურერნობაში ახალი ფერმის მშენებლობა, მექანიზებული იქნება შრომატევადი სამუშაოები, რძე მეტი ეწეებათ. ამაზე ფიქრობს ახლა სოფიო.

**მ. მამიაშვილი,
მ. კამიშვილი.**

ქვეყნები, ბავშვები, ყველა



მამადას სწავლაში მონაწილეობა

ასაკობა ხალხი დარწმუნებულია თავის ძალეში, თავის შესანიშნავ კომუნისტურ ზეადინდელ დღეში. ამიტომ ჩვენ ვაძლევთ, მტკიცედ და გადამტოვი კვლავ პედაგოგი განვანობითელი განვანობის პირობებში. სამუშაო აღმოჩნდა კვლავ უფრო გაკეთებინა ინსტრუქციები, რომ ამ განსაკუთრებულ სხვა მანერაშიც, დიდი ამ სტარს სახელწოდებით.

ს. ს. სკვინიძე

თუ იარაღს ზღაპრი ვაძლევთ...

ინტენსიური მუშაობის დროს

რამდენი მანაკაია ახლა მოწვევითი თავის ოჯახში დღეს, კლდე, შუაღმოსავლეთი მდინარე მდინარე მდინარე რომ დაიჭრა საბჭოთა კავშირის მიერ წამოწმებული საყოველთაო და სრული განმარტების განსახლებაში წარმოებაში. ეს დაახლოებით 100 მილიონზე მეტი კაცი, რომლებიც ახლა არიან ან ჩამოვალა შეიძლება წარმოებაში. ეს დაახლოებით იმდენი ადამიანი, რამდენიც შრომისუნარიანი მცხოვრებელია ადამიანი, რამდენიც ქვეყანაში იმდენი. ბერძნების ფეოდალური რეჟიმის დროს და სურათები.

სადაც ინტენსიური მუშაობა

რა შეიძლება იყოს შიმშილი შეიძლება? მიიღებენ თუ იგი მუშაობის დროს. ზღაპრები 1 მილიონზე 200 მილიონზე ადამიანი უნდა იყოს სრული განმარტებული ქვეყნები (ამას ვაშუქავთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია). დაბადებულნი სიღატაკში შიმშილში.

შეგრძელდა საყოველთაო სამხედრო ხარჯები მსოფლიოში ტრინიტიში, სულ დიდი სამხედრო, შეწყობდეს და განთავსებული იმდენი ვიკინგების შრომა დასასრულდება, რომ კავშირები ამ დივიზიონში.

მშობლები მშობლებს

მსოფლიოში ჯერ კიდევ ბევრი ბავშვი იბადება წყაროების დროს. დაახლოებით მილიარდზე მეტი ადამიანი, უ. ა. დ. დამოუკიდებელი უკრაინაში, არც კი იბადება იყოს და არც წერა. სურბად განვითარებულ ქვეყნებში საშუალოდ 100 მშობლებიდან მხოლოდ 13-14-ია წერა-კითხვის მოყვანილი.

და აი, შეიძლება აშენებულიყო 20 მილიონი ახალი სკოლა ოთხი. ამ შეიძლება ადამიანის მხოლოდ ნატივს ქვეყნის რომ მიყვები თანხა. რაც მათ უნდასწავლიდნენ ამ წლის ჩამოხვევაში მშობლებს მხოლოდ ბიჭებს.

სხვა ინტენსიური მუშაობის დროს

დღეს ბევრი ადამიანი იყვანება საკლავო ტერორში, უფრო კლდეში, განვითარდა, რომელიც მიწის არსებობა ხელს უწყობს აშენებას, სადაც დაახლოებით 178 მილიონი კაცი ცხოვრობს, ბილიან მათ სახლი უნდა დაიჭრეს ან კატასტროფის რეზილენსი მოიხიბოს. ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მსოფლიოს ამ უმდიდრეს ქვეყანაშიც, 15 მილიონზე მეტი ახალი სახლი უნდა იყოს მშობლებს, დანერგავს მხოლოდ სახლებში.

აქამდამდე, აწყვამდე მსოფლიოს

ინტენსიური მუშაობის დროს

ჯერ არც სამუშაო კავშირში და სოციალისტური ბანაკის სხვა ქვეყნებში ვაშუქავთ მათივე საკითხი. თუმცა ამ ქვეყნებში უზარმაზარი სახსრები იბრუნება ბიჭების მუშაობისთვის.

უცხოეთში ათი წლის მანძილზე მსოფლიოს სახელმწიფოს მიერ სამხედრო მიზნებზე დახარჯული თანხებით კი შეიძლება აშენებულიყო 150 მილიონი ახალი მანქანა სასოფლისურებად, სავაჭრო და სავაჭრო.

სადაც ინტენსიური მუშაობა

მიწის უზარმაზარი ფართობი შეიძლება ახსოვდეს პოლიტიკა, სადაც უზარმაზარი ტექნიკური ვეგმა 50-60 ვაშლს უნდა ექცეს. ამ ოჯახში სამუშაო კავშირის მთელი ტერიტორიის დაახლოებით ნახევარი, კანადის ტერიტორიის სამი მესამედი და ატლანტის ოკეანის მესამედი მეტი.

სამუშაო ინტენსიურობა მ. შ. ბორისოვმა შეიმუშავა ვაშლური კლდე. მან წამოაყენა წინადადება — ბერძნების სრულ 74 კლდეების სიგრძეზე აშენდეს კაშხალი და ყინულიანი ოკეანებიდან წყარს ოკეანეში გადაიტანოს წყალი მძღარი ტუბოებში. ოთხი წლის განმავლობაში დადგენა არტიკის სატუბოები უნდა იყოს, მაშინ ჰავა ამ რაიონში უზარმაზარი დაახლოებით იქნებოდა ოქტობრიდან. რაჯორს საფრანგეთის ამ ბელაგანა. აქედან იმდენი სპეციალური ადამიანები დასესენ მარცხელში. მათ შეიძლება პირდაპირი ვაშლი.

სამუშაო ადამიანს დასაძლავს დასაძლავი იმდენი თანხა, რამდენიც სამი თვის მანძილზე სამხედრო მიზნებისთვის იბრუნება ამ პროექტის განმარტების დამატებითი სამი ტყვეება — სამუშაო კავშირი, ამერიკის შეერთებული შტატები და აშშ.

სხვა ინტენსიური მუშაობის დროს

დიდი ხანა შეუწყვეტილია ხელთაშუა ზღვის სრულდება — განბარბარება და დარბარებში მძღარი კავშირების და პირდაპირი მარცხელის მარცხელის კავშირების საშუალებით დაბლა დაიწვივა ზღვის დონე და განთავსებულიყო უწყვეტად მიწის მიწაში. ამ მიწის ფართობი სამხედრო მეტი იქნებოდა იმ ფართობი, რომელიც ბორისოვმა შეიქმნა პირდაპირად, ესაა მთელი. იტალიაში, სასურველსა და ორტეშიში, ვიკინგების პირდაპირი მარცხელის მიერ გამოშვებული ტრაქტორი მარცხელის ხელთაშუა ზღვის მიწაზე ვეგმა ქვეყნის მიმართებული და შეიძლება იმდენი თანხის უზღობრად გადასცემდეს ამ პროექტის ხორციელდება. ერთი მიწისუკანა სახსრების უზღობრად.

ეს იმ დროს, რაც ამ პროექტის განმარტების დამატებითი სამი ტყვეება ნატოს მხოლოდ ხელში ქვეყნებს: საფრანგეთს, იტალიას, პირდაპირად, სასურველსა და თურქეთს.

ქვემოთ იმდენი წლის მანძილზე იმის მოსამზადებლად დახარჯონ იმდენი თანხა, რაც დასაძლავს კავშირის ადამიანს. საპირის მოსაძლავს ქვეყნის ხელში. საფრანგეთის მშრომელი წრეები მისგან აშავედენ პოლიტიკის ატმოსფეროს იარაღის გამოსაცდელად.

ინტენსიური მუშაობის დროს

ამერიკის შეერთებული შტატების მუშაობის ყველგორად აკეთონ 100 ათასი საკლავო ოთხი, 100 ათასი განხარბენ სტანდარტიზაცია რიცხვი უნდა იყოს საწარმო დაწესებულებებში, სასოფლისურების ხარჯზე მიიღონ ქვეყნის მთელი მოსახლეობის სამდიონი მიმართებაში, ყველგორად ააშენონ 2 მილიონი 300 ათასი სახლი, ერთიორად გააძვიროს მხოვედების ბენიანი, საკავშირის ტერიტორიის განთავსების მდინარეში ადამიანი, ამოღებენ უმცირესობა.

ინგლისის მუშაობის მარტო ერთი წლის მანძილზე აშენდეს 6 ათასი დიდი სასოფლისურების სახლი, 600 სკოლა, 200 საავადმყოფო, 20 უნივერსიტეტი, ოთხი კონკრეტული აგვი 400 მილიონი კაპიტალი, 3 უნივერსიტეტი, 280 მილიონზე მეტი ხარჯი სხვა მან.

სად რანგეტი ყველგორად ააგება 150 ათასი დიდი ბინის, ფრანგი ვეგმა, ბოლშევიკების, თავის დადამდენდენ ნაფის უნივერსიტეტში, ვაშლური სახსრები 200 ათასი ახალგაზრდა ოჯახის მოსაზრებად, უზრუნველყოფა ბენიანი 700 ათასი ღრმად მხოვედულ ბავშვს.

სამუშაო კავშირის, სამხედრო ხარჯების ლიკვიდაციის სისტორიული დამატებითი მუშაობის მანძილზე 1960 წელს სასოფლისურების ხარჯები აგებულ ახალ, კოლონიზაციის მიზნის მუშაობის თანხა 10 მილიონი, როგორც კი გათავსებულიყო ვეგმა, არამდე 30 მილიონი კაცი, ვაშლური მუშაობის მუშაობის მიმართული ხელისუფლების დადგენა. ვაშლური მინიმალური ბენიანი, დაქვემდებარება მუშაობის მანძილზე ვაშლური ბენიანი, დაქვემდებარება მუშაობის მანძილზე ვაშლური ბენიანი.

— სრულ განმარტების თუ განმარტების დროს, ამბობს ნ. ს. ბრუნიკი განმარტების დროს ორგანიზაციის ცენტრალური სამხედრო — კავშირის განვითარება იმდენი ბინის, რომელიც მოყვანილი იმდენი ბინის მანძილზე იმდენი ბინის და დაღუპვის სიფრთხილად მუშაობის. წყურფრისაგან და განვითარების განვითარების მუშაობის დროს, რაც იგი დიდი ხნის ხტანის შემდეგ იმდენი მანძილზე.

ინტენსიური მუშაობის დროს

სოციალ-დემოკრატიული მოგზაყნობა

ბ. ნატროშვილი

მ ო თ რ მ ბ ა

შავად მოღრუბლულმა ცამ უცხრად ისე დიდქვეა, რომ მავიდაზე წყლის ჭიქა შეტბა და წყრაილი წაიციტა ლაბაჭუჭე. ფანერებმა ზრაილი დაიწყეს.

აივანზე ვისხვითი. მეგობარმა წამოგვიყვანა სტუმრად თავის სოფელში. აქ იყო დაბადებული, გაზრდილი, მაგრამ ახლა ამ ძველ იმერულ ოდაში მარტო მისი მიხეუი დედადა ცხოვრობდა.

როგორც ეს დაიგრევიან ცამ, ოდის გვერდით, სამზარეულოში ვიდაცამ შეკვივლა, რასაც შხიარული სიყელ-ისიკისი მოწყვა. მეზობლის ამბროშელები იყვნენ, მარტობლა მიხეცეს ხელს ამბროშელებმა, თორემ აბა, თვითონ როგორ აუთავადებდა ასე მოულოდნელად მისულ სტუმრებს. ამიტომ მეზობლის ვაიოები მოეყვანა, მათ დაეკაშიწინებოდა ხელები და ზოგი სახაბაბურე ცომს ზღადა, ზოგი წიწილას სწავდა კეცებზე და ზოგიც ახალ ყველს იღებდა. ქუხილის შემდეგ უცხრად ჩამოვარდნილ სიჩქერში ის ტანსაცმესპასიეთი გაისმა გოგასტყრის ხმა. თითქოს ეს—ღრუღის გამგებელს ასე რომიან დაქუხება უწინებო. მამონ მასინძლის შოღლა, მცვივად ჩადგულმა, სახეგანდრულმა, მუდან მხიარულმა პოეტმა მოთხიანა:

— რომ იცოდეთ, როგორ მიყვანს ეს ცამსაყრის ხმა! ის მე მავიანებს მჭებხარე ტრს, რომელიც ოვაიების ნაცვლად ხაჭაპურებში გადასარდება ხოლმე!

აბა, ჩვენმა მასინძელმა უკვე მოხსნა გულის პირი, მას ხომ ორი წუთის მტერი არ შეუძლია გასძლას ისე, თუ არ იხურება, სწორად იმინტი, რამდენიც ამოუსურთქებლად შეიძლება გასძლას კაცმა, პირზე რომ ზღლი მიივარს. ახლაც ვწეხის გულანად გაეცინა მის სიტყვებზე, მან კი სამზარეულოსკენ გაიხედა და ხმამაღლა გასძაბა:

— დედა! სტუმრებს შიათ, ვეღარ მოუშეხიათ.

სამზარეულოდან მოხეცმა ქალმა გამოიხედა. ცოქიანი ხელები მოიფშვინტა და ჩვენსკენ გამოსწია. მიიჭრო ტანის მოხუცი, ცოცხალი, ახალგაზრდული ნაბიჯით მოდიოდა და სახე იმასეც ავავისი შოღლით გაბრწყინებული ქიქრიდა. ის იყო აივანზე ამოვიდა, როცა ცამ ეკვლეც იტყვა: მეზობეს ქალმა ყველაზე სასაბტო სტუმრის, ჯერ ისეც თითქმის ახალგაზრდა, ქვარამიან კაცს, რომელსაც მკვირი ორდენებით ქიქნიდა მოუძლიერ, შეშუიგებია უფხარა:

— თითქმის შეუი, ზიქოს ამდენი რეზან რომ გაეცითა გულზე, ხომ ავიტყვი, ხომ გესტის, რომეორ ქუხს... მტერი არ დავაცეს, შეუი!

ირველვე კვლავ სიყელი გაისმა. დახეით, დედა შეიღვე უფრო ენამაზეილი უყოფილა, მაგრამ მიხეც ქალს ისეც შეიღმა ჩამოართვა სიტყვა:

— მავან მეხისა არ ვეშინია, დედა! შენსაიეთი ძველი პარტიზანია—ქვარა სტუმრის ხმას არ იღებდა, ღობილც არ გაკაკარებია სახეზე, ნირკანაში წასული ღვრიშოვით იჯდა, ციქერ იყტირებოდა, თითქოს რაღაც ეტებს იქ, ვერ მუენიდა და ირველვე მუიუთა ხმა არც ესმისო. მოხუცი ქალი კი აღარა ცხებრბოდა:

— შედილი ოდაში, სურფა შვად არის ნეტა რაღაც უფილი...

სტუმრები წამოიშალნენ და ის იყო გაზაფხულის შხაპუნა წყიმამაც დაუწყა.

სურფა მისილაც საუცხოო იყო. მასინძელმა ჯერ მამა გაიხსენა და მისი შესანდობარი დალია, მერე დედა აღდგებოდა და ჯერი სა-მამოლზე ჯერ რომ მიდგა, იქმალ არ მოეშვა დაიხუტეს, ვიდრე თავის ერთი საოცარი მოგზაურობის ამბავი არ ააზობინა.

მიოწინა მის ამავე და დამახსოვდა. მოხუცი ხალისიანი მონარბული იყო: ისე კარვად ყვებოდა, თითო სიტყვით თუ ესტოქით თითქმის ხატვად ის აღამიანებს, ოდესაც რომ შეხვედროდნენ ცხოვრების ვაზზე შეშინია, ვით თუ უფურული გამოდგეს ეს ჩემბული გადმოწყება მისი ამბისა. მანიც ვცდი.

* * *

— ცხრაასტამბეტი წელი იყო, —დაიწყო დედა.—მამონ უკვე თბილისში გვიხვობოდი... ის წლის დამდეგს კაცასიისი სამზარეულო კომიტეტე კაცევიდნდ თბილისის ჩამოვიდა და შვარია-ღურული აჯანყებისათვის მზადება დაიწყო.

აი, დანიშნული დროც მოახლოვდა. სომეგარი იყო. აჯანყება ამ თვეში უნდა მოეგეწყო, მაგრამ არილი დარტე აჯანყების მთელი შტაბი დააბატობრეს. ახლა ისე და დავგრეზნიდა, რომ დროზე გვეწინებინა შორეულმა რაიონებისათვის—აჯანყება გადადებოლია.

სამზარეულო კომიტეტმა დამავადა—გურკის ეს ამავე შენ უნდა აეხმობო.

გამამხეცეს წყრილი, თანაც ბლომად პროკლამაციები და ფული გადმომცეს. პარტიზანებისათვის უნდა ჩატანება. ყველაფერი ეს, მჭერი არი აჯანყის ანუ, ძველ ტომარაში ჩავაწყვეილილია მოიხედა და სადგურზე გავეცი.

მაგრამ ბული არ გინდა? სადგურის მოლაბრე ეკვლეც იმედი გამიჭრება—დღეს თბილისიდან არცერთი მატარებელი არ გადისო.

აღარ ვიცოდი რა მექნა: კომიტეტში მიხვრეს—რაღაც არ უნდა დავიკვირებ, უნდა წახვიდოვინ მოსთვლის რამდენი ადამიანის სიციცხელე იყო ახლა დამოკიდებულნი იმანზე, მოვარცხენები თუ ვერა წყავსან. თანაც ისეც ვიცოდი, საჯვარბოში კაცი მიცდილდა... უცებ გამოვიდა თავში—გავალ ბაქანზე, იქნებ სატვირო მატარებელი მაინც იყოს, უფრო საიმედოც იქნება, იმას წავეყვები-შეიქი.

აქაც გამიჭრევიდა იმედი. მთელი საღამური ცარიელი იყო.

უცხრად სამხრელი გრუხუნის ხმა შემეშხმა. იმელმა გაიბრწყინა გულში, მაგრამ ის იმედიც უცხრად ჩაქრა: ნავთულის მხრადნდ ლიანდაგზე სპარბოლველად გამწავლებული ჯავშნისანი მატარებელი შემოგრიალდა.

შეხველ დავაჯანყებულ კომუნებს, ხანადაფრენი ქვემეცებს, ტყეაფრეკვევებს და გულ შეჭრითა. უცებ უოქმელად, უკითხავად მივდილი, სად მიიღოდა ეს ჯავშნისანი, დასავლეთ საქართველოს რაიონებს აჯანყების ცეცხლი უკვე მოსდებოდა და, გვარდნილები, მჭერი არ იყო, აჯანყებულთა დასარტყვად მიდიოდნენ.

მე კი ვიღვეტი აქ და აღარ ვიცოდი, რა წყალს გაგვიყოფოდა.

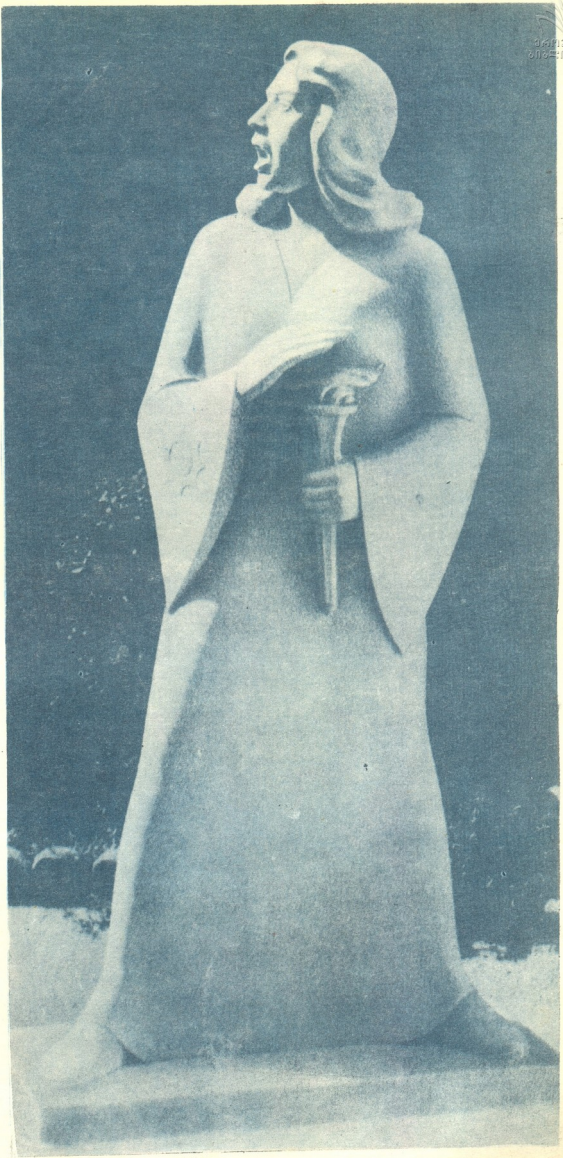
ის იყო გამობრუნებმას ვაპირებლი, როცა თითქმის ნაცნობი, თითქმის სადღაც გავიჩილი, რიხიანი ხმა შემეშხმა:

— შენ აქ რაღა გინდა, ანეტა?

მივიხველე ჯავშნისანი მატარებლის უფროსი კალიდია გოგავამ დავინახე, ანგლისური მწეგანე მინილეც ვცხვა, გვერდზე მარბილური კვიდა და ნაპოლერისი პოზა მიიღო. თან ახლდა მისი დღვედა, აიი ნაბიჯის მიშობრებით, როგორც ამას წყის მიიხვებო. თითონ ვალიდია პირდაპირ ჩემსკენ წამოვიდა, თან გაშეშეშულ ცალ ფეხს მოტბებდა ფროსათის მიძიქვდა ჰაერში და ამის გამო გალიფვეც უფრიალვდა. მომიახლოვდა და თითქმის ჩემი დიდი შინარარი ყოფილიყოს, ისე მომიახლა:

-- ანტა, რატომ არაფერის ეტეცი შენს ქმარს, რატომ არ დალორეგბ. ერთი გამაგებინე თუ ქალი ხარ! თქვენი გადავიღება მინდოდა მე უპარბონის! ვიფიქრე. პატარას დღვისეფება! —შეთი და ახლა ჩოხატაბური არ მიმოწყვეს ფორტოც ამ ცეცხლიყოლებოებმას!

გოგავამ ამ სიტყვებს ისე წარბილითქვამდა, თითქმის ეს სახალბო ბრძოლა ჩემი შინარარი საკმე ყოფილიყოს, თითქმის იგი მატრო ჩემს ოჯახში დაწყებულოყოს. უცებ ჩემი ტომარა გამახსენდა და გულმა უფრო აქტაბებლი და-მიწყეცა. ვატყობ, ხმის ამოღება მიჭირს. არა



„ის პროტესტს აცხადებს“
მოქანდაკე ნიშან ტური



პლაკატი ნ. ვატოლიანის



«დ ე ღ რ ბ ა» ევგენტელ
მხატვარი ქალის განზიარის სურათი

«იუტინეო, მტრულეზო, იუტინეო
მოქალაქე ელენე, იანსუნი-მეჩორე
ეფრესიმეო»
გეგმა-იქონიეა



სი ი ბ ა ბ უ კ ე რ უ მ ნ ე ლ ი მ ხ ა ტ ვ ა რ ი ქ ა ლ ის ლ ი ლ ი ა მ ა კ ვ ე დ ის ნ ა ხ ა ტ ი



«უკუელი გზით ქალეზო მხატვარი ა. კლიმბუტაია»





«ინდიელი ქალი სამხრეთიდან» მექსიკელი
მხატვარი ქალის ანდრეა გომესის გრაფიურა



— არაფერი აი, ჯერანა სულ გადვირბა...
 — რა მინდაო...
 — რატა ცუდი სიზმარი უნახავს.
 ოსიკომ დაიწვინეთ ვადახუდა ვარისკაცს.
 — გასალახავია მაფფერი სიაზდლიზა...
 — აბა, მოსინჯე ერთი. — შუტია ჯერანამ და
 მისკენ გაიწია. დაფუტებულმა ოსიკომ ხელი
 ჩაიჭია და ვაგონიდან გაიძურწა.

— ვეღლიან მალე დაწუნარდენე. ისე წაბეღლი-
 მა, არ მახსოვს, რამდენნაზს მეძინა. უცებ და-
 ფუთებულმა გაეახილეთ თვალი და დაღინახე,
 რომ ვიღაც თავისივე მთარევეა ჩემს ფუთას.
 წარამგვა გვაღე, ჯერანასაც ვაგლიდან და მო-
 ძაღლეს უბრძანა:

— დაწუნებ თავი, ხაზს შობი?
 — ერთი თუ ძმა ხარ, შენც დამიწუნებ ქულის
 სწავლებას!

— კიდეც დაგიწუნებ! — გადაღვრილა — ჯე-
 რანამ თვალეზი — გაღი ატეღან.

მისხნა ამ ცაცმა, რა მადლობა შეოქვა მის-
 თვის, რით გადამეხება, აღარ ვიცილი. აღმათ
 რაღაც უცნაურად შეებეღე მას, რომ მან უცე-
 რად ჩემს ფუთას ხელი დასტაცა, თაქვემ ამო-
 ილო და მოხრა:

— აგრე სჯობია, ჩემო დაია...
 რაღა შეთქმოდა.

ასე ჩავაღწეთ საჯვებოზომღე.
 მატარებელი სადგურზე რომ გაჩერდა, ხალ-
 ხის შესაშინებლად ყველა ქვეშეიდან ზაღმი
 მისცეს... ჯერ ქუხილის ნახებეი არ ჩაწუნარე-
 ბულიყო, რომ მატარებელიდან გადმოვედი.

— მე რომ სიტყვა დაგიმოწე, ის არ და-
 გავიწყდეს, ანტა! — უცებ ზაქანზე გასულს და-
 მეწია გოგუაძის რიხიანი ხმა. — გადაეცე თქვე-
 ნებს, გაჩერდი. გოგუაძის მომრევი თქვენ არა
 ხართ-თქო!

მე დავექნე თავი და სასწრაფოდ ვაგეცო-
 ღი სადგურს, კარგა მანძილზე რომ ვამოვედი,
 მაშინღა მიგბედი თუ რა მიმიე იყო ჩემი ფუთა.

* * *

ასე დამათარა მოხუცმა თავისი ამბავი. გა-
 რეთ წვიმდა — მსხვილად, კოცისპირულად, ტეკა-
 ქუხილით, ზარიითა და ზეიმიით.

ქერა სტუმარი ახლა კი გულდასმით უსმენდა
 დედას. ჩვენს ფიტრში წასულები ისე მასპინ-
 ძლის ხმამ გამოგვაფიზიზა. მან ჭიქა შეეცის,
 წამოდგა, აწყადა გამოგვებდა და სიტყა:

— აი, მეგობრებო, ტყვილად კი არ გითხა-
 რით, დედაჩემი ძველი პარტიზანი-მეთქი. ხომ
 მოისმინეთ, რა მამაცურად მოქცეულა. მოიღ,
 ისე დედას გაუმარჯოს, — და მერე თავისივე
 ლექსი მოიშველია:

პატარა ჩვენი დედა,
 პატარა, კაფანდარა,
 რა წვა-დაგვით გამოგვზარდა.
 ქვეყანაზე გაგატარა.
 შონისგან დაწვებს ნაოქებად,
 დარჩენიით ნაშუქარი,
 თავზე დაწლი მოუხურაგს,
 ერთ დროს ჩემი ნაშუქარი.
 თითები კი სათითაოდ
 დასაკოცნად დალულან,
 სხვა ვინ გეყავდა მოალერსდ,
 მეერვალად თუ მზარეულად!

კლარა ცეტკინი თბილისში



1924 წელი, 28 სექტემბერი.

ნათელი, წყნარი დღე, ისეთი, როგორც ხშირად იცის შემოდგომაზე თბილისში.

საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალურ კომიტეტში უძველესი მოძრაობაა. თანაშრომლები მალამალ შედიან ერთმანეთთან, სანსა, რაღაც სისაიპოფონო ამჟამს უზარებენ უფითრის. ყველას ღიმილი გადაცვირა სახეზე.

ქალთა განყოფილებაში თავს იყრიან ქალები, აქ არიან ვარო ვაფრთიძე, მარიამ ორახელაშვილი, ნინო ალაჯალოვა, სონია თალაკვაძე, თამარ ადამიძე, ლილი კიდიანი, ნადია გიორვაძე, ლიდა ჯალაღანიძე, გიკო მხარაძე და სხვები.

ქალები დღეიდან, ამკარებულად საუბრობენ ცეტკოა, რაღაც დიდის მილოდინში არიან. გაისმის ტელეფონის ხმა—სამდინგოში გვიხმოზენ. სამდინგოში შეუდოი, აღუდგებისაგან ერთ ადგილს ვჭრდებოთ, ოტკობის რევიოლუციის დიდი მეგობრის, მუშათა კლასის ტრებინის, ქალთა საერთაშორისო მოძრაობის ორგანიზატორის—კლარა ცეტკინის პირისხას აღმეგონდით.

სიმუშე თვით კლარა ცეტკინი არღვეს. იგი საღამს ვეასწრებს, საითაოდ გეარამებს ხელს და გვილიძის. მას თან ახლავს თავისი ვაჟო შვეტიცი, ახოვანი ვაქაიე, მედიკოსის შექცირებებაა დოქტორი, რომევი თარეკინის შიგაულობას ასრულებს.

გვიოცებს კლარა ცეტკინის ახალგაზრდული გამოგეტყულება. მისი სწრაფი ენერგიული მოძრაობა, რომელიც 25-30 წლის ქალს უფრო შეუფერავს, ვიდრე 67 წლის მანდილოვანი. ავიდა უკანონოდ ნაქატი, უზარლო ტილის კაბა კოჭებამდე დაშვებული, ათბობს უფრო მაღალი ჩანს, ვიდრე ნამდილოვან არის. შავი, ნაწილი თვალები ამკვეთენ მის სახეს. არასული ნიშნავს ასეთი ტკვიანი თვალები. როცა ვესაუბრება, თვალები ვიკრუნავს, სულში ვჭრდები, ვათობს, ვიტყვიცხვს.

კლარას აინტერესებს ქალთა შორის მუშაობის დეგომარეობა საქართველოში.

მე დღიან მომორბეობი ვიკვებარ. მერიდება, ხნითაც უმცროსი ვარ ხელს და თანამდებობითაც. კლარა თვითონ მიხალცივება. მზარხტ ხეზს მადებს, თვალეში ჩამყვების და მილიბის.

— რაზე მუშაობენ?—მეკითხება იგი თარეკინის დახმარებით.

ასხეს ვამლეე.

— ჰო, ის შესანიშნავი საქმეა!..

უხილვად მამდეც შეკითხვებს: რა საკითხებს ვაშუქებთ ქალთა ჟურნალში, ვინ არიან ჩვენი მკითხველები, კორესპონდენტები, როგორ ხელმძღვანელებს მათ ჟურნალ "მეტივი გზის" რედაქტორი.

მე ვერხალის რამდენიმე ნომერი დავუღავე წინ, იგი ვურცდავს და თან ვზაღადა შენიშვნებს მამდეც. რა თქმა უნდა, ის შენიშვნები მხოლოდ ჟურნალის გარეგნულ მაღეც, მის ვაფორმებს შეხება...

იმივე დღეც კლარა ცეტკინი ეკუბარა ვკომუნისტურ კორესპონდენტს. საუბრის დროს მას განცხადავა მსოფლიო ბურჟუაზია, მგორ ინტერნაციონალის ხელმძღვანელები თავიანთ ვალეობებში აქვეყნებენ ვალბ ცროხება საქართველოში უკანასკნელ დროს მომხდარი ამბავთა შესახებ*)...

ამ მოსიყვარულ პრესაში ნახავთ ცნობებს, თითქოს საქართველოში დიდი, ნამდილო ავანგუდა და რომ იგი თითქოს ახლავს გრძელდება. მსოფლიო ბურჟუაზია და ვითილი ინტერნაციონალი დიჭინებთ განაცხრობენ ამ კაჟანისა, მიუხედავად იმისა, რომ მათ აქვთ კომინტერნის, საქართველოს შიგარებისა და საბჭოთა პრესის განმარტებანი ნამდილო მდგომარეობის შესახებ. მაგარბის ის იტვიან ის ვაებატრნები, როცა ვაიგებენ, რომ იმ, ავადმუშავს, მოხუცმა ქალმა სასებით შეგვიდა, უძებლავ, მატარ-თვლით ვიკრუნავს, მსმუბეტი ავტობილით ვაგმობიარე თბილი საქართველო ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ და ყოველგან სრული წესრიგი მხედობოდა... მე დავყურე ამის შესახებ დასავლეთის ვაგუთბებში...

კლარა ცეტკინი ესტუმრა მრავალ ორგანიზაციას, დაათვალიერა დედათა და ბავშვთა სახლი, სახელმწიფო უნივერსიტეტი, იყო კრიტიკის სახელმწიფოში...

იპერის თეატრში გამართულ საუბრო შეხვედრავზე კლარა ცეტკინის აღფრთოვანებული ოცავიბი მოუწყვეს მუშებმა და მუშა ქალებმა, სტუდენტებმა, დიასპორისებმა და თბილი ქალკის შრომელმა მოსაზრებებამ. აღტაცებულმა კლარა ცეტკინმა თქვა: ასეთი "გულითადი შეხვედრები შესაძლებელია იქ, სადაც რევიოლუციის მუშე ანათებს.

განათლების მუშაში სახლში გამართულ სხდომაზე კლარა ცეტკინი გამოვიდა მოსიყვებით. მან პარალელი ვაგაულ განათლების საქმის დაყენებასა და მიზნებს შორის საბჭოთა რესპუბლიკებში და ბურჟუაზიულ ქვეყნებში, და თქვა, რომ იქ, სადაც გაბაიარა რევიოლუციის ქარიშხალი, განალოდა ფართო მასების კულტივება ვაგადა.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი წარმოიქმნულ სიტყვაში კლარა ცეტკინმა აღნიშნა, რომ მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებამ და კომუნისტურმა პარტიამ ვახლავს ვართო მასებისათვის მისაყვადობი. ცეტკინმა სტუდენტობას უსურვა ნაყოფიერი მუშაობა. ამასთან იგი გაეცინო უნივერსიტეტის უნდაზმენტალურ წიგნთსაცავს, დაათვალიერა უნივერსიტეტის მუშეები.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ამიერკავკასიის კომუნისტული და რუსული მუშაკების, სახელმწიფო კონსერვატორიის და სამხატვრო აკადემიის კოლექტივებმა შეხვედრა მოუწყვეს ამხანავ კლარა ცეტკინს.

აქ მას გერმანულ და ქართულ ენებზე მიესალმა პროფესორი შალვა ანუშიძე.

დაუწყარი შეხვედრა მოუწყვეს კლარა ცეტკინის საქართველოს დედაქალაქის შრომებმა ქალემა საქართველოდან გამგზავრების წინ. შეხვედრა ისეე იპერის თეატრში ვამართა. სცენა ვეკვიციბით იყო დაფარული. კლარა ცეტკინი პირიქის სხდომის სასაბოთი თავმჯდომარედ, მისასაძლებელი სიტყვა გერმანულ ენაზე წარმოთქვა მარიამ ორახელაშვილმა.

კლარა ცეტკინის მიესალმნენ სხვადასხვა ორგანიზაციების წარმომადგენელი ქალები, გამოიყვინ დიასპორისებიც.

კლარა ცეტკინმა დიდი მახლობლა ვადაუხადა დამსწრეებს და სხვათა შორის თქვა: საქართველო მარტო ბუნებრივ სიდიდერეთა სავანძმერო როდია ბურჟუაზიისათვის, იგი წარმოადგენს იმ ალაყუს, საიდანაც ბურჟუაზია ვიჭრებს შუქრის საბჭოთა კავშირში, რომლის არსებობა მიხედვით არ აღწევს მას. და თავისი სიტყვა ასე დაამთავრა: საქართველოს მუშეში და გლეხებში ვინც იყავთ რევიოლუციის მომავლობის, ვინც ქმნით იტვიწს კულტურას, ვინც აწრებთ ტყვეებს, მოგილოდინო კლავე ვანაცხრობს წინსვლა ამ დიდებულ პროლეტარული გზით...

უკან დაბრუნების შემდეგ მან დასავლეთის პრესაში ვამოაქვეყნა წერილები საბჭოთა კავშირის მიღწევების შესახებ. ამ წერილებმა დიდი როლი შეასრულა კაზიტალისტურ სახელმწიფოთა გვეგების გამოაშფარავების საქმეში.

*) საკითხი ენება საქართველოში 1924 წლის აგვისტოში მომხდარი მემუნიციპალიტეტის ავანტურას.

დღებმა თქვენ, გამირი ქალები! სამარადისო ხსენა ყველას, კინც მონობას დღემოზიან სასტიკ ბრძოლაში სიკვდილი არაია!

მოელმა მსოფლიომ უნდა გაიკოს თქვენი წყაბების შესახებ. არაგის აქვს უფლება დაიერყოს ეს, დაიერყოს მწუხარება და ტანჯვა, რომელსაც კაცობრიობას მოუტანა ფაშისტურმა რეჟიმმა და მათ მიერ განაღებულმა ზანზარბროსლმა ომმა. ყველა ურარლო დამაინამა დღემოზიან უნდა, გაიკოს ფაშისტების ნაწილები სახე, მათი მხეცური ფოლისო-მედიანობის ბოროტმოქმედების საფენა შესესლს მათ და მტკიცედ შემჭიდროვებულმა არ უნდა დაუფიან ოში, რომელსაც თავს ახვევენ კაცობრიობას რეაქციული ძალები.

ღამაში წვივები მოუტანა. რუხი ბერტეი ომების ოაზებმა ხვეულებს კუფაზე მივდო. სახის ოგალი ბაგმურაბი მომრგვალებული ჰქონდა და მალა, ნაზ კისერზე მზარის საყვლობასგან გაბეზილი ვარსებური კანონი ანდა ჩემუკენ მოხვედა, დიან. გოგონა იყო, თანავე რაღაცაზე დალიან გაჯავებულყო. შუბლი შეეკრა და შავ წარბაწმუქში ჩაჩუადი ღრუბლისებური ფაღაბები, მართლა ღრუბლს წაფლეთეხებოთ ურარლადენენ სახის ნაკვეთს.

მეტი არაფერი. თვითმფრინავისაკენ ვაგრბოლი.

... ერთი მუიერის მისდევდენ ქარცეცხლიანი დღეები, სიკვდილის მწუხარებით და სიკვდილის გამოტაცებული სიცოცხლის სიხარულით გაეღებოლი, ბოლით დაბეზლებული და ცეცხლით განათებული დღე-ღამეები მისდევდენ ერთი მუიერს. უნაერთი რაღაც დაბეზმა. რაც არ უნდა ორომტრიალში დამენახა სახეებრი ფრიაში ჩაცმული უცნობი ქალი, მამინვე ის, კრასნოდარის აეროდრომზე წაბით ნახელი, ღრუბლისებურფარება გოგონა მაგინდებოდა და სულმწარმედ მიმდოდა მცოლნოდა. ვინ იყო, ვისი იყო ის გოგო, საით მივიღოდა, რა ზღედა შევია?

ომის დასასრულმა კინცხებრტევი მოვიგისწრო. შემდგომი განეარგულების მოლოდინში თავისუფალი დრო ბევრი გქონდა. გადაეწყვეტეთო, ის-ისი იყო განათავისუფლებული. სახედრო ტყვეების ბანაკი გვენახა. ბერლინიდან ოთხმოციოდ კილომეტრის მანძილზე თვალწარბეჭევი სურათი გადაეყვალა: მგალობელი ჩიტუნებოთი სავსე ხშირი ფიჭვნარი, ღამაზნაპირებიანი, სარკესავითი კრალა ტბა, მწუხანში ჩაფლული პატარა, მუდრო ქალკი ფუტსტერნევი. და ამ თვალწარბეჭევი სურათის ფონზე, ამ იდილიური ქალკის გვერდით მოზანდა რეინახეტონის მაღალი, ეკლიანი მავთულით შემოვლებული ყრუ კედელი.—ქალთა საკონცენტრაციო ბანაკი რავენსბრუკი.

რავენსბრუკის გერმანელები რატომაც ყვეგის ხილს უწოდებდენ. ტყვეები მას «სიკვდილის ხილს» ეძახდენ. სწორი რავენსბრუკზე და შიგ მომწყვდელი ქალების ყოფაზე ნიშნავს სამთხედ მოაქვენი კაცობრიობას შესადაუყვებების რელიგიური ბნელუიის მიერ შემწილი ვიჯიუბეი. აღწერი კანაკის ზედამხედველი, თუნდაც მხოლოდ ერთი მათგანი, ღამაში ქალი, გესტაპოელი დოროთეა ბიკი—ნიშნავს გულმხრევილი ანგელიად მოაქვენი კაცს ბელზებელი. იქნებ საკმარისია ითქვას, რომ რავენსბრუკში ნაჟყოფი 123 ათასი ქალიდან, 100 ათასზე მეტი დაიღუპა: დაღარეს გაზით, ცოცხლად დასწვდა ქრემატორიუმში, დაღავეყენს საგანგებოდ დავეშილ ძაღლებს, მოუღეს ცემით, დაღალებს კარცრში, მოწაზდეს კანქვეშ შემზაუნებელი საწმულითო... რომ უთვალივი ბაგმუებდან იმ ბანაკში ვადარჩა მხოლოდ ოთოთ-ოროლა...

ომი ხომ ომი იყო, მაგრამ რავენსბრუკი ყველავეს სწარბობდა თავისი საწინდელით. რაღაც შემზარავი, აუტანელი სანახავი იყო, გოგონას და პანენს ქვეყანაში, ბერლინის მიდამოებში ადამიანთა ფერფლის გორები ვერ ისევ ნელთბილ ღუმელებთან,—რეინახეტონის კედელი ეკლიანი მავთულით, რომელშიც გატარებულ იყო მაღალი ძაბვის ელექტროდენი და რომელსაც მრავალი ქალი შეჰხებოქბა, არაადამიანური წამებისაკენ თვითმკვლელობით თავის დაღწევის მიზნით.

ბანაკის დღე-ღამეების საათების, წუთების რუსტი განარეის ერთადერთი მიზანი იყო: განუწყვეტელი ფიჯიურტი და მორალური წამების შედეგად დავეწმუხნოთ ადამიანისთვის, რომ ის ადამიანი, წაერთმიათ მისთვის სული, გონება, ვარსებობი, გადაეცემა იგი პირტყვეად —შეშტეტყვეად, და მევე, ვარსებისაკენ ქვეყანა შეშლილ ავადმყოფ, შიშობლისაკენ მომადეკე ქალებთან გრავად დავეყო, მოესოლ...

1942 წელს შეიდასი პოლონელი ქალის მასიური დახვრება ბანაკის გესტაპოელი ჯალათების შეიძლება «სუბანიური» საქციელად ჩაივთოლოთ შედარებით თუნდაც იმასთან, რომ 1945 წლის მარტში გაზით უნდა დაღარეოთ ექვსი ათასი ადამიანი. სიჩქარისაკენ კამერები ვერ ასწურებდენ დაღარობას და კრემატორიუმში დასაყვადი ფაშენებოდენს ნახებრედ ცოცხლობდა... ანდა შედარებით იმასთან, რომ ფიჯი გოგონას, აბტარა მარტას დააკისრეს სასამხრო: გაზის კამერის კართან ტანსაცმელი გაეხანდა ბაგმუებისათვის...

რავენსბრუკში ათასობით იყვენ ევრობის ოთოქმის ყველა ქვეყნის ქალები. ათასობით იყვენ საბჭოთა ოკუპირებულ ტერიტორიიდან წამოყვანილი ქალები, მაგრამ საბჭოთა სახმედრო ტყვექალების მდგომარეობა აბტარობის ყოველგარე ზევიანს ეკონ ვიდაცისადეფლეს. მათ ტანჯვა-წამების სუსტადეფლეს საბიშმის კულანკიანია მიაღწევის.

ბანაკში მოგვინათნავე, 1943 წლის თებერვალში, სახმედრო ტყვექალებმა უარი განაცხადეს ფაშისტთა სახმედრო ქარხნებში მუშაობაზე.



თინა ზონაშვილი

მეზობლის დღეობისაკენ

ცხოვრება რომ მწელი საცნაური! სიბრძენამც იცის და სულღმაც. ადამიანები მხრად იმოყრებენ ამ ურარლო ქვეშაობრტებს. მე მხოლოდ იმის თქმა მინდა, რომ ეს სინდელე, ალბათ, იშვიათად ხედვებოდა კაცს, როცა მას დაზადებოდან სიცილიდამდე ერთი სარემე გზის გაგება ამ მოუხდებოდა, ან ანა. და რომ ახლა, როცა ბნელიყო, ზღვებზე, პოლიუქსებზე, მღანეტაში შირისი სივრცეში სასიარული გზებზე სეზაფორები გაიხანა, ცხოვრების თავსაბტრევი გამოყანების ევლანკინ ვერსად დეგამლებდა.

იქნებ მე ვერ ვახერხებ ხელი დავწყო ფიჭვებს, მაგრამ მართალი ამბავი, რომელიც მინდა მოგიხიროთ, იმდენად საკვირველი გამოიჩინოლქ, რომ ფიჭვი არ იციდის, არც გამოყვეთას დასდევს, არც თანმიმდევრობას.

1941 წლის მკათათვე იყო. კრანსოდარის აეროდრომზე ქარხნი წასაღები მელკონტენტით ტვირთადენს თვითმფრინავს, ანგარიდან რომ გამოევიდა, თვლი მოგვარი სამხედრო ფორმის გამოწყობილ ქალიშვილს. მიუხედავად სიცივისა, მანარა ეტყა, ვერა-სანახავით წერულ წულზე ტყავის ქაშარი შემოვიერა და უდრეკი მანარის ბოლოები ქამრის ქვეშით სასაყილოდ ჰქონდა აპრებილი. ქარხნის დიდგონი ზემუების ყელიდან

განსაკუთრებული ჯალათობის ვერავითარმა «გამოფიქრებამ», წამების ვერავითარმა «სრულყოფამ» ვერ გასტეხა ქალების ნება და წინააღმდეგობა. ფორტულმა წრითობამ, სისხლით შევრულმა სოლიდარობამ აუბანელი ატანაწიან და საბოლოოდ, ვერც ერთი ვერ აძილეს ემუშავან ექ. სადაც მშობლიური საბჭოთა არმიის წინააღმდეგ სამოძილველი იარაღი კიდებოდა. მრავალს სიცოცხლის ფასად დაუგდა ეს უარი, მაგრამ გადარჩენილი განაგრძობდნენ ბრძოლას. მათი სიმკაცის, მათი უხადლო ვაკაცობის ამავეი ელვისისწრაფით მივლი მივლ ნანაც, გასცდა ბანაკის რკინა-ბეტონის კედლებსაც, გაამხვევა და ბრძოლისათვის დარბაზმა სასოწარკვეთილებაში ჩაგარბინდნენ კი ისინი ანცვიფრებდნენ ბანაკში მყოფ ვერძანელ, ფრანგ, ჩეხ, ნორვეგიელ, ბულგარულ, უკრაინულ და სხვა ქვეყნების ანტიფაშისტურ და დემოკრატიულ ბრძოლაში ნაწრობ ქალებსაც. მართლაც და რა მორალური სიმკაცვე უნდა ჰქონოდათ საბჭოთა სამხედრო ტყვე-ქალებს, რა ღრმად და უსაზღვროდ უნდა ჰყვარებოდათ მათ თავისი ხალხი, თავისი სამშობლო, რომ იქ იმ ვარწოცევაში, იციოდნენ—ვერც გადაურჩებოდნენ ცოცხლად დაგლეჯას, და მიანდ გამაულს იატაკქვეშ მუშაობა! მათ შეშენეს საბჭოთა კომუნისტური ჯგუფი, რომელიც დაუკავშირდა ბანაკის ინტერნაციონალურ კომუნისტურ გროლს. ისინი აწყარებდნენ მეგობრობას ყველა ეროვნების ტყვე-ქალებთან, ხელმძღვანელობდნენ საბოტაჟს, აწვიობდნენ იტალიურ ვაიფიებს, აცხადებდნენ პროტესტს ბავშვების წამების წინააღმდეგ, სწვრდნენ და ავრცობდნენ პროკლამაციებს, ეხმარებოდნენ ავადმყოფებს, ცილობდნენ სიყვლისათვის ეხსნათ ტყვეები, ხელმძღვანელობდნენ პოლიტსწავლების ჯგუფებს, ახერხებდნენ პარველი მათის და ოქტომბრის რევოლუციის დღესასწაულის აღნიშვნას. გაუტყუებელი ნებისადამიანება, აუტანელის ამტანება ქალებმა, ქალურად ნახი და ფაქტობრივად გრძობდნენ შეინარჩუნეს. ვინ იყის საიდან და როგორ მოახერხეს მათ და ყველალების მაჟორინა თავადელი ჩაუდგეს კალათაში რავესბროტკში მოეყვანა რუხ ტუბმანს, გვიანების კომპარტიის ბუღალის, ერსტელდენის მუღუღის და თანამებრძოლს. მათ გადაარჩინეს დაწვეს ავიაციური მარე-კლდე ვიან-კეტურზე, საფრანგეთის კომპარტიის ერთერთი ფურტიმღუღის, პოლ ვიანს ეტურთვიეს მუღუღ და თანამებრძოლი, ახლა ქალა სავთმორისი დემოკრატიული მიონაობის გამოჩენილი მოღაღე. მათ კონტაქტობდნენ და გულს კაბერებს გამოისტეკნენ შრავალი ბავშვი, იმეღალი, თავისი მშვიდი უღუღული გამოეჭედა და განთავისუფლებისათვის სახლებში წაიყვანეს...



ქ ე თ ვ ე ა ნ ხ ი მ რ ი ა კ ი ფოტო რ. სუსნიავისის

ფივის ჯგუფებს გეგვდა ბანაკი, სადაც მარე-კლდე, მელავზე ამოწვარი ნომრით—31855, ჯერ კიდევ იქ იყო, უკვლიდა განთავისუფლებულმა, მაგრამ სწელდ ვრანცენს. ჩვენ თავდახალი ვიღვეით მიწაზე, რომელზეც არა შრებოდა საბჭოთა ტყვე ქალების სისხლი და თუ იმ უშიშმეს საათს შესამდებელი იყო ფიტრი, ერთადერთი იყო ის ფიტრი: სამარადისო უნდაც ქალებს, რომლებმაც არ ისურვეს მიონაბ და დიღუღენ ვინაშინათ უთანასწორო ამბოღაში, მისოვლიომ უნდა გაიკოს თქვენი მფაშებებრივი სიყვლისი პაროღ...

— იცი, ამანაგო მაიორი, მათ შრის 16-17 წლის გოგონებიც კი იღვეენ, სახმადრო ტყვეები, ურეტხალი ოფიციანი და სვესტარპოლიანი. მეკავშირე გოგონები, ექთამებო—თქვა ბანაკის განთავისუფლების მონაწილე საბჭოთა ოფიცერმა და უცხად საიდანაც ის ღრუბლისფერ-თვალუდა გოგონა დღინახე, ისე ეცხად, რომ...

— თქვენ, აბოთა, ნაცისტის მოიწინა ვინდოდა, ჩვენები ტყვე ვინ ექნებანი, საბჭოთა კავშირში, ვგარს თუ მეტყვი, მე შემიძლია დავიწუტსტა. ვგარი არ ვიცი, თუშეც აღარც არის საჭირო. ის ერთი დღით მიანდ თუ მიხვდა აქ, სულერთია, მისი ვგარი აღარ ექნებოდა ვინ დაბრუნებულთა თანაში...ეს ვავიფიქრებავარამ საკვირვარია, ძალიან დიდხანს, მეგრეთა ისინი რომ მიღებულ წერილებშიც სრულად უსაუბროდ ვერებენ დის წერილი, მესხობებშიც წაწეშულიადა რომ დარჩა გოგონა, მანარის სასაცილოდ აბრებელი ბოლოვანი, საყვლისადგ გახებელი წერილი... სათვით ყვილი...

ვაიღვეინებს წუხები. დრო თანდათან ჩრდილავდა გულში იმის ნაკვალევს. აღმაიანე ხომ ცდილობს ხოლმე დაუბნაროს ხალი, დაივიწყოს მწარედ მისანდინარი.

ნებანი. მათი გამოსვლება შეხვედრახე, რომელიც მოაწყო იმის ვეტერანების საბჭოთა კომიტეტმა მოსკოვში, 1958 წლის 10 თებერვალს...

ბუნებრივია, წიგნი თავადუბლად წაიკითხა და ბუნებრივია, რომ რამდენჯერმე დაუბრუნდნი იმ თავებს, სადაც ნახსენებია ქართველი ქალი, ექთამ ქეთო ხომერკი. ნახსენებია როგორც ურუციე ნების და მორალის ადამიანი, გაუტყუელი პატრონი, იატაკქვეშ მუშაობის აქტიური მონაწილე და ჭრიში მეგობრისათვის თავდადებული.

ანაგარადღებე ქეთო ხომერკის ასაკის მეღებრონალი ბვერი აღმოჩნდა თბილისში. ჩემი ქეთოცხვა ყველა ქეთის უცვარი მტყუბნი და. გრძელად ლაბარაკი, თუ მოყვლედ ახანის სტუდენტი ერთი იყო: არა. ის არის არავესბროტკში ნამყოფი ქეთო ხომერკი.

ერთი პაროზა გადაეჭიჭიჭე თავი მიმეწებნება ტყენისათვის, მაგრამ იმავ წუთის გონების თავაწვინი ისევ კანსონდარში ნახული გოგონა დამიღდა: «მეუ, ერთხელ ჩავიდნი სსრკულელ, აქანელ ქეთო ხომერკებია ჩემი თავისთვის, ჩაუვარდა ადამიანს ვვერითი. რაკი ეს ვერ მოხერკი ასე მოუღიდა გულს, უნდა მოვანახო, ვავიცი მაინც ცოცხალია, თუ ვვლარ დაბრუნდა».

კიდევ რამდენიმე მისანდინარი, ახლაც უცხვი იტვი დრის ვგარიც უცნობ ქეთო ხომერკებთან მისეთა, როცა ხალხი სამსახურშია და პასუსან მეშობოდა, ან ოჯახის სხვა წევრი ვამეწეს.

ბათუმის ქუჩა, სახლი № 27, ჩანს 11. ვკითხებ ქეთო ხომერკი. მახსოვს ვეთუნი კართან და მოყვებოდა ჩემი თავს. ერთიც ვნახით ნანანდელის რავესბროტკში ნამყოფი ქეთო ხომერკი. რა უნდა ვეთხარა, ცნობისმოყვარეობამ მომიბრუნა-მეოქი? მე მანკიანი გამოსვლებზე ბანაკში, სადაც შენ 27 თვე იყავი ვგარზე ვაკრული? ახი არ იქნება, თავზე დად ჩამოვალის და ვინ არ შემიშავს...

ჭრის ოფლი ვადამიღოდა. გამოგვრუნებულები კიდევაც, მაგრამ ნუზოლის კირიდან უნდობლად მითვალავოდნენ და სხვა ვეგარავიერი ვაგაწვევე ფრთხილად დავაკუცე. კარი მაშინვე გაიღო და...

ის გოვო ქეთო ხომერკის მებრენილი გოგონა შავ წარწავასტრის ჩასმული, ღრუბლისკედივითი ბავშვი... რა არი მივიჩნია მასზე, როგორი ბოივგარია არ შემიბნავს მისი, მაგრამ ერთხელაც არ გამოვიჩნია, რომ ის ქართველი იქნებოდა, თბილისელი...

ის ღლე ვავგაღამდა მე და ქეთოს. ღამეც დაგვათენდა. რა დღე და რა ღამე მგებოდა 1941 წლის მკათათვიდან დღევანდელ შეხვედრამდე მწელი და მძიმე გზის ახლად ვაგაღამ...

ექთამე ქეთო რავესბროტკში მონაწილეს, ექთანის კურსდამთავრებული გოგონა, ლიტვანდინა კანსონდარდან ყირიში მოხვდა. მეტიც სეკსატობოლი, საშვედრო-საკეთილი მე-7 ბრძავლის სანდარტულ ნაწილში. ბრიგადის შემაღდენებშია იბრძობდა ბერკაოვან, ვვლად აბარუნე და სეკსატობოლი და პირველ დღიდან უკანასკნელამდე იყო გმირი ქალაქის, სეკსატობოლის დამცველთა რიგებში. და როცა უკანასკნელ

როცა მშობია, ვიძინებ



ძალ-ნი შიჟელ რაბანასხალა

მადეაკარის სოლიდარობის კომიტეტის
გენერალური მდივანი

ეს აბე ზღაპარია და აბე ლეგენია, ეს აბის სოფლის მეურნეობაში მონეწეაჲ ქალთა ცხთეჲ-მის ნამევილი ისტორია, იმ ქალთა, ბიშეღობა ბიძეზე, ბეგბეღ თეიციღობური ნეშეღობით დას-ტრეღეზა, მადეაკარის თორბეღ მილითი დახმანის აღმეწეზა.

რადარა ბრინჯის კლანტეკიაში მუშაობს. ანოზიატ-რანას, სადაც ის ცხოვრობს, შეიძლება ქალაქიც უწოდო და სოფელიც. აქედან ავტობუსით სულ რაღაც 15 წუთის საეღაზეა ტანანარივის*) ცენტრი, მაგრამ საქმარისია იმ მდინარეზე გადახვიდე, რომელიც აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ მიიმართება, რომ იმერინის**) ველეზე აღ-მოჩნდე.

რადარა გურეკეველი ასაკის ქალია. მის შეიძლება 40 წელიც მისცე და 55-ც. ნაღვლიანი თვალები აქვს. თავზე მჭიდროდ აქვს მოხეუელი ოღვლეაც თეთრი, მაგრამ ახლა მკუჭეყიანებული ჩვარი, რომელსაც სილატაკისა და მონო-ბის ეღვფერი მიუღია, რადარას ცხოვრების ეღვფერი. მაგ-რამ, როცა მე მის ეგსაუბრები ქალთა საერთაშორისო ღღის შესახებ, და იმის შესახებ, რომ მ მარტი მისთვის და სხვა მის ბეღში მყოფი ყველა ქალეებისათვის არის უდიდესი მნიშვნელობის ღღე, მის თვალეში რაღაც სიცოცხლის ნი-შანეწეული გაიკეუებას.

მე ვთხოვ რადარას მომიყევეს თავისი ცხოვრების შესა-ხებ. ის გაოცებულია, რომ მისთვის მოეცალეს: შეიძლება მისით ჩემამდეც დაინტერესდენ, მაგრამ მხოლოდ იმისა-თვის, რომ დაემყირებინათ, აზურა აეგლოთ.

რადარა წელიწადში მხოლოდ ორთვენახეკარს მუშაობს, დეკემბრიდან შუა თებერელამდე. მისი სამუშაო ასეთია: წელიწადე წყალში მდგარმა უნდა გადაარგოს ბრინჯის ჩი-თილი.

როცა სეზონი იწყება და ახლად აქორჩილი ბრინჯი მწეგანე ხალისისავით იშლება მინღვრებში, სოფლის მისა-ხევეთან, დიდ შარაგზაზე, 150-მდე ქალი ღღას დამქირა-ვებლის მოლოღინში.

დამქირავებელი გლეხი, რომელსაც რამდენიმე კლან-ტეკია აქვს, სეზონურად ქირაობს ქალებს და რაც უფრო მეტია მათი რიცხვი, მით უფრო ნაკლებ გასამრჯელოს იღვენე ქალები.

ეს გლეხი თეთონაც დიდი გადასახალით არის დამეკ-

რილი და ამიტომ ამყირებს და ამყირებს ყოველდღიური შრომის ხელფასს. სეზონური მუშის ყოველდღიური გამომე-შევება არსოდეს არ აღემატება 60 ფრანკს, ზოგჯერ კი ხელფასი 50 ფრანკამდეც*) ეცეზა.

და რა სასოწარკვეთილებეში ვარდები მაშინ, თუ სხვა მოჯამაირენი დათანხმდენ უფრო იაფ გასამრჯელოზე და შენ წავართვეს სამუშაო. მშვიერი ბრუნდები სახლში და გული მოტილი გაქვს სავეს.

ვეკითხები რადარას—რამდენ ღღეს მუშაობს. «ორ ღღეს კვირაში»,—მამასხეობს იგი. გამომარინებება აღვილია: რომ გაიგო მისი გამომე-შევება, უნდა სამუშაო დღეთა რაოდენობა გაამრავლო ათ-ზე (სამუშაო კვირათა რაოდენობა), შემდეგ კი ორმოც-დაათზე (დღეურ გამომეშევებათა რაოდენობა ფრანკეშში).

— რით იჩენ თავს დანარჩენ დღეებში?—ისევე ვეკით-ხები რადარას.

— ოჯახეში დავლივარ, ვაუთოვებ, წყალს ვზიდავ. მისი პასუხი მრ მაკმაყოფილებს, კვლავ ვეკითხები:

— მაინც რითი იკეებები?

— როცა პროდუქტის მარაგი მითავდება, მაშინ ეე-ლურ ნაყოფს ვავროვებ, როცა სულ აღარავერი მაქვს და მშვიერი ვჩრები, მაშინ ვიძინებ.

რადარას ოთხი შვილი ყავს: სამმა დამოუკიდებელი ცხოვრება დაიწყო და სამუშაოს საქმერად წავიდა სახლი-დან, ბოლო მეოთხე, თორმეტი წლის ბიჭი რომელიც უქრო ოჯახში ცხოვრობს სოფელში.

— ჩემი შვილებიც ჩემსავით ღატაკეებია, —ამოხოს რა-ფარა.—უფროსი ვაჟი ქვისმთელია, მაგრამ სამუშაოს ვერ შოულობს. გუშინ მისი შვილები მოვიდნენ ჩემთან და მშემოტირეს—გეშაო.

რადარა იტანება, —იგი მოკლებულია ყველაფერს აუ-ცილებელსაც კი.

მაგრამ რადარას ბევრის გაკეთება შეუძლია, მის შეუქ-ლია თავის ბეღში მყოფ დეზთან ერთად ბოლო მოუღოს კოლონიალიზმის სამარცხვინო რეკიბს, რეკიბს, რომლის შედეგად გამოუყენებელი რჩება ბუნებრივი სიმდიდრეები, ხალხი კი გაჭირვებასა და მონოპოში ღღავს სულს.

— დემეტმა ნუ მოვკალით ცის ნაში და მიწის სიყე-თე, —მეუბნება რადარა გამომშვიდობებისას.

*) ტანანარივი—მადეაკარის აღმინისტრაციული ცენტრია.

**) იმერინა—მადეაკარის ცენტრალური რაიონია.

*) მადეაკარის ფრანკი უღრის 2 ფრანგულ ფრანკს. კილოგრამი ძრო-ხის სორტი მადეაკარში ღღრის 130 ფრანკი, ბრინჯი—27 ფრანკი. ზი-ნის ქიარა რადარა თვეში იხღის 350 ფრანკს.



სრულიად საქართველოს საბჭოს წევრ მუშა და გლეხი ქალების დელეგატთა პირველი ყრილობა

ქალთა პიროვნული ყრილობა

1921 წლის 21 მაისი იყო. თბილისში თავი მოიყარეს საქართველოს ყველა კუთხიდან წარმოგზავნილმა მშრომელ ქალთა წარმომადგენლებმა—400-ზე მეტმა დელეგატმა. დაკორებული ხელებით და სადად ჩაჩუქული შვირბინენ აქ ისინი თავიანთ პირველ ყრილობაზე.

ყრილობამ, რომელიც გახსნა საქართველოს კომპარტის (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ქალთა განყოფილების გამგემ ლიდა ვასიანმა, თავის საბაბო პრეზიდიუმში აირჩია მშრომელი კაცობრიობის ბელადი და მასწავლებელი ე. ი. ლენინი, აგრეთვე კლარა ცეტკინი, ალექსანდრა კოლონტი, მინა ცხაკაია, ფილიპე მახარაძე.

ყრილობის ხელმძღვანელ ორგანიზებში არჩეულ იქნენ ე. ჯაფარიძე, შ. ორახელაშვილი, ს. თალაკვაძე, ჯ. ბუტულაშვილი, ლ. გასვიანი, ს. დალანია, ს. გასანოვა, ფ. დოლიძე, ა. ხაბაიანი, ნ. გოგოძიძე, ო. პლევრა და სხვები. ყრილობამ განიხილა უწინფუნდოვანესი საკითხები: მიმდინარე მომენტის შესახებ, რას აძლევს მუშა და გლეხ ქალებს საბჭოთა ხელისუფლება; დედათა და ბავშვთა დაცვა; მუშა ქალთა საერთაშორისო მდგომარეობა და მესაქელ კომუნისტური ინტერნაციონალი; აღმოსავ-

ლეთის ქალთა მოძრაობა. უზარალო, გულში ჩამწვდომი სიტყვებით გამოიღიონენ ყრილობაზე დელეგატები—რაჭისა და ლეჩხუმის, ბათუმისა და ოზურგეთის და საქართველოს სხვა კუთხეებიდან.

ს. შ. კროვი, რომელიც ყრილობას ესწრებოდა, დელეგატებს მიესალმა რუსეთის აღმასრულებელი კომიტეტის სახელით, ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირის სახელით მისასალმებელი სიტყვა წარმოხსოვდა ბორის მწელაძემ, ბარბარე ტროიკაიამ—პარტიის ცენტრალური კომიტეტის სახელით.

დელეგატებმა დიდი აღფრთოვანებით გაუგზავნეს მისალმება ლენინს:

«საბჭოთა საქართველოს უპარტიო მშრომელ ქალთა პირველი ყრილობა უგზავნის მხურვალე სალამს მხოლოდ პროლეტარული რევოლუციის მასწავლებელსა და ბელადს, ძვირფას ამხანაგს ლენინს. ყრილობა დარწმუნებულია, რომ ახალგაზრდა საბჭოთა საქართველოს რევოლუციონერი მუშაბა რევოლუციონერი ლაშქარის დაანთებს აღმოსავლეთში...»

გაუმარჯოს მხოლოდ რევოლუციის ბუდლას ახ. ლენინს, გაუმარჯოს კომუნისტურ პარტიას და მის შტაბს მესალმე ინტერნაციონალსა.»

ყრილობის მონაწილეებმა მისალმება გაუგზავნეს აგრეთვე რუსეთის მუშა და გლეხ ქალებს.

რეზოლუციამ მიმდინარე მომენტის შესახებ, რომელიც ყრილობამ მიიღო ფ. მახარაძის მოხსენების გამო, გეითხულობთ:

«საქართველოს მშრომელი ქალი, თავი დააღწია რა კაპიტალისტური მონობის ვაჭებებს, დღეიდან მუშასთან და გლეხთან ხელმოხელ ჩადიებული წავა საბჭოთა აღმშენებლობის გზით ახალი ცხოვრებისაკენ.»

ყრილობამ დიდი როლი შეასრულა საქართველოს მშრომელ ქალთა დარაზმვის საქმეში, გაურჩევლად ეროვნებისა; ერთ მუდრო ოჯახად შეაერთა, დაახლოვა და დაამეგობრა ისინი, ხელი შეუწყო მათ გამოყვანას ცხოვრების ფართო და ნაიელ გზაზე.

ყრილობის შემდეგ გაფართოვდა და გაძლიერდა ქალთა შორის მუშაობა, ადგილებზე შეიქმნა ქალთა განყოფილებები, მშრომელი ქალები აქტიურად ჩაებნენ სოციალისტურ მშენებლობაში.

თამარ ცხვილიანი,

ლენინის მუშეუმის თბილისის ფილიალის უფროსი მეცნიერ-მუშაკი.

კრიტიკა



მეგობრობის გზა

იგი იმ პროფესიის ადამიანთაგანია, რომელთა მიერ გაწეული მუშაობა ვსდებდა არა პროცენტებით ან ფულადი ღირებულებით. არამედ უკაცრილო გავლილ ასეულ ათასი კილომეტრებით.

— მე ერთგვარი შურითაც კი ვეუბრები ადამიანებს, რომელთა შესახებაც ამბობენ, რომ მათ დროს გაუსწრეს და 1965 წლის ანგარიშში მუშაობენ.— უფრო საგზაო საქმის წარმატებულობისთვის სიამაყის გრძობით, ვიდრე შურით შენიშნავს ანა ლიტვინოვა.

თითქოს უწინმეტყველო პროფესიის, თითქოს უბრალო ადამიანი — აი როგორად წარმოვიგებდებოდა ზურულე შეხვდით ტროლეიბუსის მოწინავე მძღოლი ანა სტეფანეს ასული ლიტვინოვა. რომ არაფერი ვთქვათ ცნება აუბრალო ადამიანისა რაოდენადღაც მოძველებულზე, ამ ქალის მთელი უბრალოება მის ნატურაშია და არა პროფესიას ან საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მის ადგილზე.

ქართველი სახე, თავისუფალი მიხერა-მოხერა, არასოდეს რომ არ არის გამოჩენილი ეფექტებისაკენ, მარტყად, მოხდენილად ჩამოყალიბებულ ფრაზებით, რომლებიც ნაკლებადაა დამიმუხვლებული შობამდილობების გამოწვევებზე ზრუნვით, პირადი ცხოვრების უაღრესად მარტყეი წესი. დაბოლოს, საზოგადოებაში საკუთარი როლის მაღალი შეფასება—ანა სტეფანეს ასულს ხდის განსაზიერებულ უბრალოებად ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით. ცნობილი პროფესორული მწერალი დეზიან ბედნი უბრალოებასა და სისადვეში პოულობდა ადამიანის სულის სისადგებს და სიძვირებს. მის სიღიღირესა და სილამაზეს.

უბრალო ადამიანის ვეულობა თანდათან, მაგრამ განუწყურლად ყოველ დღე, ყოველ საათს ხდება ჩვენს თვალწინ შევლულდის ზღუდეების აუღისაფის ბრძოლაში. მილიონთა გმირობის ფონზე ანა ერთი მრავალთაგანია, ვინც პირადი მავალითი დასცინის ამ ცნების ბურჯაუროლ ნახევრადბატონკაცურ შინაარსს, რაც ჩინოვნიკური აპარატის მკაცრ ჯურისმღებში დაიბადა და ჩვენს დრომდე ერთგვარი გაფაქტებული სახით მივიდა. მონი, და უბრალო ადამიანი უწოდებ ქალს, რომელიც ამსოფურტყარად დავუღება მძღოლის უფარესად სერობულ და მასუსაკვებ პროფესიას და ორ ათეულზე მეტე წლის კეთილსინდისიერი შრომისათვის უპატიო ხდოდა, სივილი და სამკერდე ნიშნა აქვს მიღებული, ქალს, რომელიც თბილისის 29-ე საქალაქე პარტიული კონფერენციისა და საქართველოს კომპარტიის მე-20 ყრილობის დელეგატი იყო.

ბუნების თავმდაბალ და უბრალო ანას საყვებელი აქვს შეგვებული, რომ იგი სრულიადიყ არ აკეთებს უბრალო საქმეს მრავალი ათასი ზუზავრის კეთილმისაზრებელ უღირესად პრუსსაკვები საქმეა ანას შვალა სიციქლის საუფიქროს წლები და დღესაც არის ახალგაზრდული გზებზე ძველებურად ვეგარ მოსდგანს ხუთათეულ წელს მიღწეულ ქალს, იგი კვლავიღებებურად აღსავსაა უნაგარი სურფითი—ჩვეული კეთილსინდისიერებით ემსახურის ხალხს, სამშობლოს, პარტიას.

მისი შრომობიური სოფელი ზორადღება სერობატანსის ოლქშია. იქ დაიბადა იგი 1913 წელს, გლების ოჯახში. 1934 წელს ჩამოვიდა საქარ-

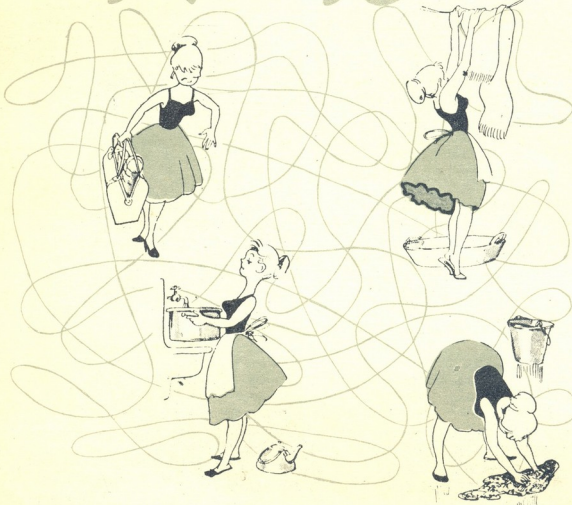
თველში. ერთი წლის შემდეგ მუშაობა დაიწყო ტრამვაი-ტროლეიბუსის პარკში ჯერ კონდუქტორად, ხოლო შემდეგ, 1940 წლიდან ტროლეიბუსის მძღოლად. იმავე წელს შედის პარტიის რიგებში. ეს არის და ეს... ჩვეულებრივი ჩინოვნიკული დეკალები. რომლებიც არ აღიკვებენ ცნობისმოყვარეობას და თვალს არ ჰქიან ბრწყინვალეობით. მაგრამ თვით ეს ზრეღულე მიზაზული ცხოვრებისეული კონტრუბეტი შეიკავს უამრავ საგულისხმო ფაქტს, რომლებიც ჩვეულებრივი რეჟიმი საბჭოთა ქალის გმიროლი ცხოვრების სუნთქვის გავარანობინებენ.

შორეულ ბორადღებად თბილისში ჩამოსული 19-20 წლის ანა როგორად ერთბაშად კვლავ შრომობურ გარემოში აღმოჩნდა, იგი სწრაფად შეითვისა ტრამვაი-ტროლეიბუსის პარკის კოლექტივმა ახალგაზრდა ქართველი ქალიშვილი. მას შემდეგ უყვე დიდი ხანი გავიდა, ბევრმა გაიჭრებოდა და სინაზრებით აღსაქვე დღე ჩაიჭროდა. ომი მკაცრი გამოცდა იყო ევენსაბილის და ანაც მას შორის იყო, ვინც წარმატებით გაუძლო ამ განსაცდელს.

— ვმუშაობილი ცვლების ვარემ დიდიდან შეუღამებულ ზოგჯერ ტროლეიბუსში გათქმებით. მთელ დროს მისი პირველი დღეებიდან ფრონტზე წავიდა; საქმარი შეინაზ და დღეებიც მუშაობა, ხა გავეწყობიდა, — იგონებს და იმ ქარიშხლიანი ადვების სამასობოროდ ძველი ხელნაწილიან იღებს სამაღ გაკვირლ წერილს, ვარისკაცის ამ ერთადერთი გაღარაჩენილ წერილს, რომლის დასაწერად დრო, ალბათ, ასეთი სიჭრთილითი გამოსტაცეს ფრონტის ცხოვრების მკაცრ პირობებს. ქალადღმა ფერი იყვალა, ფანქრით გამოყვანილი სტრუქციონებე წაშაღუნენ მასზე, მაგრამ არ წაშლილა ხსენა იმ შიშით, საფრთხობა და უტყუარებობი აღსაქვე დღეეახისა, და სიძველის ეს ვითეული ფოლიანტები, რომლებიც არ შეიძლება ყოველ ოჯახში არ იყოს, კვლავ გაგვახსენებენ მათ. ხოლო, ვიდრე არსებობს ხსენა გადატანილი უტყუარების შესაგებ, იარსებებს სურფიციცი, თავიდან ავიღინების ეს უტყუარება.

ანა სტეფანეს ასული უდიდესი მკაცრობილებით აღნიშნავს მოსახლეობის სანაყოფცხოვრებე პირობების საგმინობლად გაუჭუმუხესასა, ტროლეიბუსის კაბინიდან ხელისგულით იშვება მის თვალწინ თბილისის ზრდიხა და ვანკუნერების სურათი. უამრავ მზიარულ, მკაცროვლ მოქალაქეთა შორის მას თავისი «ამირჩეულებიც» ჰყავს ათ უღლებ ეს ახალგაზრდა ქალი, ყოველად სუფთად, დეინობა ჩაქულებ ბავშვს რომ დაატარებს ბაბო, ვაჭურად თამაშობილი ბნერი მანდილისანი. მსაური რომ აქვს ტროლეიბუსს და ვანკუნერის მუშეობითი კითხულებს: «თქვენ ამ ვაჭრებზე სომ არ ჩამობრანდები?» თვითმკაცროვლ სახის უწინარი მამაკვლე უზარმაზარი პორტრეტით ხელში, ყოველთვის სასოხტო ვანყოფილებათაან რომ ჩამოხდის... და ვინ მოხსენის ისინი შორეულნიც არიან და ახლომდებნიც. ნაქონნიც და თბილისე ანასათვის. მას უყვარს თავისი ზუზავრები, და უნდა ვიფიქროთ, მზუზავრებიც არაიან მისი უმადურნი.

წიკეში თონბეტი კილობეტი...



ფილისა და ბოსტნულის გათლა და წმენდა, სხვადასხვა წერილობის გარეცხვა, გაუოგება. ჭურჭლის დარცხვა შეიძლება გააკეთო ისე, რომ სკამზე იჯდომ. ელექტროკუროსთანაც კი ზოგიერთი საქმის გაკეთება (მაგალითად, ბლინების გამოცხობა) შეიძლება დამუდარი. ამ შემთხვევაში სკამის სიმაღლე უნდა ეფარდებოდეს საწარგულო მაგიდას, ელექტროჭურჭლს, საუთოებელი ფიცრის სიმაღლეს.

თუ რომელიმე სამუშაოს გაკეთება წელში მოხირომდგომარეობას მოიხოვს, უკეთესია მუხისთავებთან დადიოთ რბილი რაიმე და იმუშაოთ მუხლებზე დამდგარმა. შედარებით ადვილია მუშაობა ცალ მუხლზე, ვიდრე ოროზე.

განსაკუთრებულ დაღლილობას იწვევს იატაკის რცხვა; ბევრად იოლია იატაკის რცხვა გრძელ ხის ტარზე დამაგრებელი ჯვარისით და მასზევე შემოფენილი ტილოთი. ძალიან დამაღლეია, როცა სამუშაოს შესრულება გიძლება დაჭიმული ხელებით ან ფეხის წვერებზე შემდგარი. ასეთი სამუშაოს შესრულებისათვის არსებობს დამალი სკამები, ხოლო სარეცხის გასაშრობი თოკი არ უნდა გააბათ ძალიან მაღლა.

ზორად, როდესაც სურთ ჭურჭელი წყლით აავსონ, ევაბი ან ჩაიდანი უკეთათ ხელში, მაშინ, როდესაც შეიძლება მისი პირსახის ზაყანის ან აბაჯანის ფეხებზე დადგან. ამით შეიძლება თავიდან ავიცილოთ ზედმეტი დამახლოება.

მაგრამ ყველაზე რადიკალური რჩევა, რომელიც შეიძლება მისცე ყველა ოჯახს, შემდეგია: სახლში საქმე შეძლებისდაგვარად უნდა გაანაწილოთ ოჯახის ყველა წევრს შორის. მაშინ მისი შესრულება უფრო ადვილი იქნება და დიასახლისსაც მეტი დრო დარჩება იმისათვის, რომ მოუწაროს თავს, დაისვენოს, აივოს.

ფურნალ „სოფეტკაია ენშინიდანა“
 ფურნალ „საბჭოთა ქალი“ რედაქცია სთხოვს დიასახლისებს გაგვიხიზარონ თავიანთი გამოცდილებები, გამოგვიხიზარონ წინადადებები და შენიშვნები ამ საკითხებზე.

გარკანზე „მშვიდობის ფერხუღი“
 მხატვარი ლ. შენგელია

დაფიქრებულხარით ოდესმე, რამდენ კილომეტრს აკეთებს დღეში დიასახლისი? სხვათა შორის, გამონაგარიშეს, რომ სახლის სამუშაოს შესრულებისას ქალი საშუალოდ თორმეტ-ცამეტ კილომეტრს აკეთებს დღეში.

და განა ეს ასე აუცილებელია? ჩვენს ქალაქებში შემოღებულია მრავალი სხვადასხვაიარი საზოგადოებრივი ღონისძიება, რაც ეხმარება ქალს. ვიქტორ, გინდათ იყიდოთ საწოლაზე, გარეცხით თეთრეული, ხოლო ქიშმუნდის სახელონში მიხვეთ ტანსაცმელი ან წიხი, — უმართარი ტელეფონით თქვენს მისამართი, მაღაზიას, სამ-

რეცხაოს, სახელოსნოს და თქვენი შვეკვთა შესრულებული იქნება სახლში მოტანილი. სწორედ ასევე ტელეფონით შეიძლება მოიწვიოთ სახლში იატაკის მწუწნავი ან კანტორის მუშაკი, რომელიც შეაკეთებს ავეჯს, გაწმენდს ფანჯრებს და სხვა.

მაგრამ თუ რაციონალიზატორულად გაგანაწილებთ სახლის სამუშაოს, შეიძლება მნიშვნელოვნად გაეაადვილოთ დიასახლისის ყოველგვარი შრომა. უპირველეს ყოვლისა, მრავალ რამ იმ სამუშაოებდგან, რაც უნდა შესრულდეს, აუცილებელი არ არის გააკეთოთ ფეხზე მდგომმა. მაგალითად, კარტო-

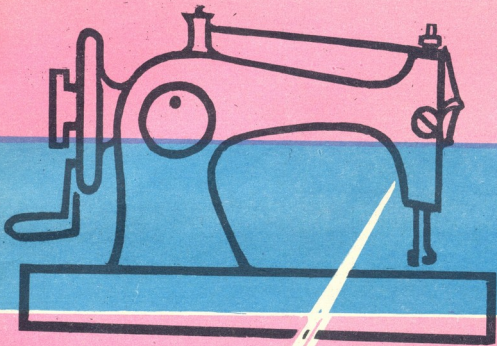
რედაქტორი თეო აბაშაძე.

სარედაქციო კოლეგია: **მ. ბარათაშვილი, ე. ბაღდაძე, ე. თავაძე, მ. კალანდაძე** (პ. მე. მიღვანი), **თ. ლაშქარაშვილი, ბ. მჭედლიძე, ვ. ხინაძე, ქ. ხიხარულიძე, ნ. შალუტაშვილი, ნ. ჯავახიშვილი.**
 ნომერი გააფორმა **ლ. შენგელია**.

რედაქციაში შემოსული წერილები ავტორებს აქ უბრუნდება. ხელმოწერილია დასაბუდდელ 24/11-60 წ. ქალაქის ზომა 60x92. ფიხ. ფორმ. რაოდ. 1.75. პირბითი ფორმათა რაოდ. 5.3.

რედაქციის მისამართი — სულხან-საბას ქ. 15. ტელ. 3-68-71.
 ტირაჟი 35.000. **ფსი პ მპნ.**
 შეკვეთის № 175, უფ. 00745.

საქ. კვ. ცკ-ის გამომცემლობის კოლგოზაველი კომპინატი „კომუნისტო“, ლენინის ქ. № 14.



ՅՄԱԿՈՑԻ ՆՄՅԱՌԸՆԵ
ԻՆՅԵՆ ԺԱԿԵՆԱԿՈՒ ՈՆԿՅՈՆ

ՖԻՆ-ՎԵՐՅՈՒՆ

ԸՆԴՆԵՔԻՑՅԱԿ

ՆԳՆՅԵՑՅԱՆ.

ՇՅԿԵՆԸ ՅՅԱՌՈՒԾԸՆԸ
ԸՆԿԵՄՅՈՆ ԸՆԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՅՅՅՅՅՅՅ,

ՇՅԸՄՅ

ՔՅ

ՅՅՅՅՅՅՅՅՅ

ՅՅՆՆՅՅՅՅՅՅ

ՅՄՈՒԾԸՆԸ ԸՅ ՄԱԿՅՅՅՅ

